

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMIKY

Studijní program: B6208/ Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R117/ Účetnictví a finanční řízení podniku

Národohospodářské agregáty a jejich využití

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jiří Alina PhD.

Autor:

Helena Maňasová

České Budějovice 2012

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Helena MAŇASOVÁ
Osobní číslo: E09052
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Název tématu: Národohospodářské agregáty a jejich využití.
Zadávací katedra: Katedra ekonomiky

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce je komparace metod výpočtů makroekonomických agregátů a nedostatky v jejich měření

Osnova práce:

1. Literární rešerše
2. Vymezení základních pojmů
3. Hlavní způsoby měření makroekonomických veličin
4. Komparace a vyhodnocení metod výpočtů makroekonomických agregátů
5. Závěr

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: 40 - 50 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

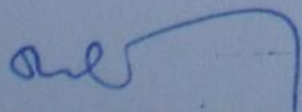
Seznam odborné literatury:

- Rusmichová, Soukup a kol.: Makroekonomie. Melandrium, Praha, 1997.
Holman, R.: Makroekonomie - středně pokročilý kurz. C. K. Beck, Praha, 2004.
Liška, V. a kol.: Makroekonomie. Professional Publishing, Praha, 2004.
Schiller, B. R.: Makroekonomie. Computer Press, Brno, 2004.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jiří ALINA**
Katedra ekonomiky

Datum zadání bakalářské práce: 18. února 2011

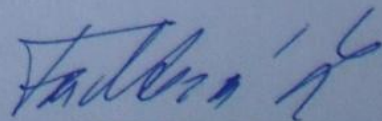
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2012

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.

děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Ivana Faltová Leitmanová, CS

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 10. března 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci „*Národohospodářské agregáty a jejich využití*“ vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, v souladu s §47 b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejnění své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

.....
Helena Maňasová

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce panu Ing. Jiřímu Alinovi PhD. za odborné vedení, cenné rady, připomínky a pomoc při zpracování této bakalářské práce.

1 Obsah

1	OBSAH	1
2	ÚVOD	3
3	CÍLE A METODIKA	5
3.1	CÍL PRÁCE.....	5
3.2	METODIKA PRÁCE	5
4	LITERÁRNÍ REŠERŠE	6
4.1	VYMEZENÍ POJMŮ.....	6
4.2	HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	7
4.2.1	Nedostatky HDP	8
4.2.2	Nástup alternativních ukazatelů	9
4.3	ALTERNATIVNÍ UKAZATELE	10
4.3.1	Historie alternativních ukazatelů HDP	10
4.3.2	Rozdělení alternativních ukazatelů	13
4.3.2.1	Ukazatele rozšiřující pojetí HDP.....	13
4.3.2.2	Sociální ukazatele	14
4.3.2.3	Environmentální ukazatele.....	14
4.3.2.4	Ukazatele blahobytu.....	15
4.4	INDEX LIDSKÉHO ROZVOJE	16
4.4.1	Výpočet HDI	20
4.4.2	Změna metodiky v roce 2010.....	21
4.5	INDEX LEPŠÍHO ŽIVOTA.....	22
4.5.1	Koncepce květiny	23
4.5.2	Jak si vede Česká republika podle Indexu lepšího života	26
4.6	INDEX ŠŤASTNÉ PLANETY	27
4.7	KLADY A ZÁPORY ALTERNATIVNÍCH UKAZATELŮ	32
4.7.1	Klady.....	32
4.7.2	Zápory	32
5	PRAKTICKÁ ČÁST	33
5.1	METODA POŘADÍ.....	34
5.2	APLIKACE DAT NA METODU POŘADÍ	34

5.3	METODA TOPSIS.....	36
5.4	APLIKACE DAT NA METODU TOPSIS.....	38
5.5	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	39
6	ZÁVĚR.....	41
7	SUMMARY.....	42
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	43
9	SEZNAM OBRÁZKŮ	47
10	PŘÍLOHY	48

2 Úvod

Žijeme v době, která je charakteristická hektickým způsobem života. Je to doba, kdy člověk plýtvá přírodními zdroji, jen aby mohl uspokojit své, někdy až přehnané potřeby. Nedívá se přitom, jestli svými činy něco nebo někoho nepoškozuje.

Je to také doba, kdy nejen světová ekonomika, ale také ekonomiky jednotlivých zemí prožívají obtížnou zkoušku. Zkoušku neupadnout do deprese a bankrotu, platit své dluhy a zároveň podporovat národní ekonomiku, která by vytvářela produkt.

Hrubý domácí produkt je ukazatel, který je i po sedmdesáti letech své existence stále základním a nejsledovanějším ukazatelem výkonnosti ekonomiky dané země. Jeho výkyvy, byť i malé, jsou v současné době tudíž velmi sledovány. Jeho nárůsty vznikají expanze, poklesy naopak tolik obávaná deprese. Podle těchto výkyvů se země dělí na rozvinuté a nerozvinuté, prosperující a neprosperující.

V kruzích studentů ekonomie a odborníků na ekonomii je známo, v široké laické veřejnosti už méně, že hrubý domácí produkt má své nedostatky. Ale jak jsou tyto nedostatky velké? Kvůli těmto dírám má HDP velké množství odpůrců, kteří kritizují tento ukazatel úspěšnosti ekonomik a preferují používání spíše alternativních agregátů.

Alternativní ukazatele se snaží nahradit nedostatky vznikající u hrubého domácího produktu. Otázku, kterou si velká část zasvěcených lidí a ekonomů pokládá, je, zda mohou tyto ukazatele plně nahradit ve své podstatě nejrozšířenější ukazatel vývoje hospodářství, nebo jestli by jej měli svou existencí pouze doplňovat a nahrazovat jeho mezery. Někdo za tyto alternativy považuje produkty odvozené od HDP, jako je např. hrubý národní produkt a čistý národní produkt.

V této práci se zaměřím na alternativy, které vznikly bez návaznosti na HDP, které byly projekty světových organizací, nebo které vznikly se zaměřením na další parametry, jako je znečištění nebo lidský blahobyť. Snahou nebude pouhý popis alternativ, ale především zorientovat se v obrovském množství ukazatelů snažících se zobrazit ekonomický růst a blahobyť a následná analýza vybraných ukazatelů.

3 Cíle a metodika

3.1 Cíl práce

Primárním cílem bakalářské práce je komparace metod výpočtů makroekonomických agregátů a nedostatky v jejich měření. Zkoumaným subjektem bude hrubý domácí produkt a jeho nedostatky.

Dílčím cílem bude analýza vybraných alternativních ukazatelů a určení, který z daných ukazatelů by mohl podle svých schopností doplnit popř. nahradit hrubý domácí produkt.

3.2 Metodika práce

Informace potřebné pro vypracování této bakalářské práce budou získány studiem literatury v tištěné podobě (odborná literatura, brožury) a v elektronické podobě (internetové zdroje). Znalosti v čistě informativní kapitole nazvané Vymezení pojmů budou získány studiem ekonomických knih a učebnic. Znalosti potřebné pro část týkající se hrubého domácího produktu budou zjištěny čtením především odborných časopisů. Analýza alternativních ukazatelů bude určena na základě zkoumání internetových zdrojů především díky včasné aktualizaci dat týkající se vybraných ukazatelů.

V praktické části budou využity poznatky týkající porovnání metod prostřednictvím vícekriteriálního hodnocení variant. Pro toto hodnocení bude použita metoda pořadí a TOPSIS. Výsledky metody TOPSIS budou určeny prostřednictvím doplňkového softwaru SANNA k programu Microsoft Excel.

4 Literární rešerše

Následující část bude obsahovat základní definice týkající se hrubého domácího produktu, se kterými se dozajista setkají všichni studenti ekonomie. Je to z toho důvodu, aby se nezasvěcený uživatel dozvěděl o důležitosti HDP a aby věděl, které další produkty jsou od tohoto ukazatele odvozeny. Je proto důležité tuto část brát pouze jako informativní. Podrobnější informace o vzniku a interpretaci HDP bude obsahovat kapitola věnovaná právě tomuto ukazateli.

4.1 Vymezení pojmů

Obecná charakteristika hrubého domácího produktu (*HDP, gross domestic product, GDP*), která je zajisté publikovaná ve všech ekonomických knihách, zní, že HDP „je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území.“ [20] Je to toková veličina, která vyjadřuje, jak se rychle a úspěšně daná ekonomika vyvíjí bez ohledu na to, jestli dané statky a služby na území státu vyrobila tuzemská nebo zahraniční firma. Jestliže se od HDP odečte opotřebení kapitálu, vznikne čistý domácí produkt (*net domestic product, NDP*), přičemž tato amortizace se týká pouze zboží dlouhodobé životnosti. [9]

Hrubý národní produkt (*HNP, gross national product, GNP*) se od HDP liší pouze tím, že započítává národní výrobní faktory. Počítá tedy s produkcí tuzemských firem. Pokud se od HNP odečte opotřebení, hovoří se o čistém národním důchodu (*net national product, NNP*), který v sobě zahrnuje pouze čisté investice. [5]

Produkt, ať už je domácí nebo národní, v sobě zahrnuje velké množství výrobků a služeb. Velikost tohoto produktu se může měřit pouze v peněžním vyjádření. Pokud se bude měřit HDP ve stálých cenách (tj. cenách minulého roku), hovoří se o reálném domácím produktu. Jestliže se HDP bude měřit v běžných cenách (tj. cenách běžného roku), nazývá se nominální domácí

produkt. Ten na rozdíl od reálného domácího produktu odráží růst produkce i cen.[1] Pro posouzení ekonomické situace dané země se také velmi často pracuje s přepočtením HDP/obyvatele. [3]

Další pojem, který souvisí s hrubým domácím produktem, je agregát nazvaný národní důchod (*national income, NI*). Jestliže se bude HDP počítat pomocí důchodové metody, kdy se sečtou veškeré příjmy plynoucí z vlastnictví výrobních faktorů, vznikne právě tento ukazatel. Jeho velkou nevýhodou je, že měří příjmy domácností bez ohledu na to, zda domácnosti tyto příjmy skutečně dostanou. [9] Pokud je zapotřebí zjistit skutečnou velikost příjmů, se kterou mohou domácnosti disponovat, používá se osobní důchod (*personal income, PI*), který vyjadřuje skutečné příjmy, které domácnosti obdrží. Vzniká, pokud se k národnímu důchodu přičtou transfery a odečtou platby vytvářející fondy sociálního pojištění, nerozdělné zisky korporací a daně ze zisku korporací. Jestliže domácnosti ze svého osobního důchodu zaplatí daně (např. daně ze mzdy nebo majetkové daně), zůstává jim disponibilní osobní důchod (*disposable personal income, DI*). Celý tento důchod mohou domácnosti fakticky použít pro svou spotřebu, buď na nákup výrobků a služeb nebo si jej ponechají jako úspory. [5]

4.2 **Hrubý domácí produkt**

Hrubý domácí produkt vznikl ve 30. letech minulého století, v době hospodářské krize. Jak bylo již zmíněno, HDP je souhrnným makroekonomickým agregátem, který v sobě zahrnuje hodnotu veškerého vyrobeného a poskytnutého zboží a služeb na území daného státu za rok (viz tabulka v příloze – Výše HDP jednotlivých zemí). Řada ekonomů a politiků je posedlá měřením hospodářského výkonu pomocí tohoto ukazatele. Lze říci, že představuje jakousi „modlu pokroku“. S jeho výkyvy stojí a padají vlády, země se podle něj dělí na rozvinuté a nerozvinuté. Ačkoliv se jedná o dobrý ukazatel

k měření produkce a ekonomických aktivit společnosti, má řadu nedostatků.
[25]

4.2.1 **Nedostatky HDP**

V první řadě je důležité si uvědomit, že HDP, stejně jako většina statistických ukazatelů, není měřen, ale odhadován. Tento odhad vzniká pomocí výběrových zjišťování, dopočtů, odhadů a pomocí bilančních technik, přičemž tyto metody mohou generovat řadu chyb. Lze tedy říci, že roční i čtvrtletní odhady HDP jsou pouze aproximací skutečnosti. Diskutovat lze pouze o tom, zda se tento odhad přibližuje skutečnosti. [2]

Další problém, který se může HDP vytknout, je požadavek úplnosti, tedy zachycení celého vývoje ekonomiky. Tuto problematiku komplikuje výskyt šedé a černé ekonomiky. Do šedé ekonomiky se započítají především úplatky, melouchaření a nezdaněné práce a příjmy. Podle posledních zpráv je podíl šedé ekonomiky na HDP přibližně 15 %. [32] V černé ekonomice se naopak vyskytuje padělání peněz, prodej drog, prostituce, daňové úniky, hazard a organizovaný zločin. [2]

Evidenci HDP uniká velká řada ekonomických externalit. Jelikož v sobě zahrnuje veškerou hospodářskou aktivitu, obsahuje i poškozování životního prostředí, přírodní pohromy nebo války, tedy vše co vytváří hospodářský růst. Pokud by Česká republika během půl roku stavěla pouze zbytečné tunely a během dalšího půl roku tyto tunely zasypávala, projevilo by se to ve vzrůstajícím HDP, bez ohledu na kvalitu života, poškození životního prostředí nebo zadlužení státu, které následně může způsobit předlužení zemí a snížení životní úrovně. Zároveň v sobě nezobrazuje ani růst kriminality, zdraví, migraci, udržitelný rozvoj, volný čas, práci doma nebo na zahrádce a nerovnoměrné rozdělení HDP. V mnoha zemích, které mají vysoký hrubý domácí produkt, existují velké rozdíly mezi bohatými a chudými. V neposlední řadě nerozlišuje aktivity s pozitivním a negativním dopadem na společnost.
[25]

„V oblasti zadlužování vidíme další velké negativum HDP. Zatímco pro každého smrtelníka znamenají půjčené peníze dluhy, v HDP se tato situace projeví jako nárůst. Pokud si například čtyřčlenná rodina půjčí peníze, jen blázen by o ní řekl, že zbohatla. Pokud to stejné udělají státy, nikdo se nad tím nepozastavuje.“ [4]

„Splácení dluhů se obvykle bere jako věc chvályhodná. Ne tak pro statistiky, které počítají HDP. Splátka se totiž do výpočtu hrubého domácího produktu nepromítne.“ [4] Tento problém platí i pro některé investice. Před deseti lety, když se v USA bouřlivě rozvíjel trh s informačními technologiemi, se v HDP Spojených států vůbec neobjevovaly investice na nákup softwaru. Americká Bureau of Economic Analysis (BEA), obdoba Českého statistického úřadu, teprve před 4 lety začala zahrnovat do výpočtu hrubého domácího produktu peníze na vědu a výzkum. Z výše uvedeného je patrné, že výpočet HDP zaostává několik let za novými trendy v ekonomice. [4]

4.2.2 Nástup alternativních ukazatelů

Pokusů, jak nahradit ukazatel HDP jiným, lepším a univerzálním indikátorem, který by dokázal zachytit blahobyt a kvalitu života lidí v dané společnosti, bylo v minulosti mnoho. Evropská komise rozvinula celý proces, který se nazývá „Beyond GDP“, světová organizace OECD přišla na světlo světa s indikátorem nazvaným Váš index lepšího života a OSN vytvořila vlastní ukazatel Index lidského rozvoje. Zároveň tyto dva ukazatelé nejsou zdaleka první ani poslední alternativou, která vznikla. Evropská komise v rámci svého programu „Beyond GDP“ napočítala na 26 alternativních ukazatelů, které se snaží rozšířit nebo dokonce nahradit HDP o jeho nedostatky. [7]

„Při všech výhradách vůči HDP ale stále platí, že pro měření hospodářského výkonu není zatím nic lepšího, snad s výjimkou HNP. HDP je za 70 let své existence velice propracovaný ukazatel s relativně snadným výpočtem, který umožňuje porovnávat ekonomickou vyspělost země v čase, tak i

mezi jinými zeměmi.“ [25] „Na základě dosavadních závěrů OECD, Stiglitzovy komise, Evropské unie a dalších institucí je shoda na tom, že je smysluplné HDP doplnit, například o zahrnutí hodnoty vyčerpání či poškození přírodních aktiv.“ [15]

4.3 **Alternativní ukazatele**

Výpočet hrubého domácího produktu a alternativ od něj odvozených je založen na tvrdých statistických datech. Mnoho lidí, jako jsou filozofové, sociologové a ekonomové jsou přesvědčeni, že takto přenesená data nezobrazují skutečnou úroveň blahobytu v dané společnosti. Je zřejmé, že bez statistických dat bychom měli nedokonalé informace o úrovni života ve společnosti, ale zároveň přílišné soustředění na tato data nám může bránit v pochopení méně zjevných, ale neméně důležitých faktorů, které mají na život ve státě také vliv. [25]

Jak bylo již zmíněno, HDP není spolehlivým ukazatelem. Nezachycuje některé ekonomické aktivity, které neprochází trhem. Jestli chceme vědět, jestli jsme vyprodukovali více než minulý rok, nebudeme pátrat po alternativách. Pokud by nás ale zajímalo vyjádření životní úrovně v dané zemi, HDP nám ji neprozradí. Proto vznikla velká řada alternativních ukazatelů, které se snaží tyto nedostatky nahradit. [25]

4.3.1 **Historie alternativních ukazatelů HDP**

Mezi první lidi, kteří upozornili na nedostatky, které má v sobě HDP, můžeme označit ekonoma Simona Kuznetse (1901 – 1985). V roce 1934 ve své první zprávě Kongresu upozornil, že „*blaho národa lze sotva dovodit z měření národního důchodu*“. [24] Zhruba o 40 let později, když přebíral Nobelovu cenu za ekonomii, upozornil na skutečnost, že ve statistice národních účtů je stále řada problémů v metodologii. Zároveň také nabídl sérii opatření, která by umožnila opravu ukazatele HDP. Kvůli tomu, že řada politiků, úředníků a také

ekonomů nevidí hospodářství v širších souvislostech, se stalo přesně to, čeho se Kuznets obával. HDP se ve většině případů nesprávně interpretuje jako index veřejného blahobytu. Pokud se ptáme, jak si společnost vede, většinou se obracíme na velikost, růst či pokles HDP. [24] Je však tento index to hlavní a nejdůležitější měřítko blahobytu?

Mezi první pokusy opravit výpočet domácího produktu, se pokusili v roce 1972 pánové Nordhaus a Tobin. Vznikl ukazatel ekonomického blahobytu (*Measure of Economic Welfare, MEW*), kterým opravili nejzávažnější nedostatky HNP¹. Ačkoliv tento ukazatel svým omezením moc ohlasu nevzbudil, zůstává i nadále dobrým ukazatelem celkového společenského a ekonomického pokroku. [24]

V roce 1974 vznikla klíčová práce o rozporech mezi ekonomickým růstem a pocitem životní slasti. Autorem je americký ekonom Richard A. Easterlin (1926), který svým výzkumem potvrdil domněnku, že růst životní úrovně lidí v chudých zemích souvisí i s růstem spokojenosti. Pokud ale lidé dosáhnou určité úrovně blahobytu, další růst je už šťastnými nečiní. Richard A. Easterlin zároveň také dospěl k tvrzení, že pro osobní štěstí je důležitější relativní příjem, tedy příjem poměřovaný příjmem lidí ve skupině. [24]

Dalším pokusem opravit nedostatky HDP byl Index lidského rozvoje (*Human Development Index, HDI*), který v roce 1990 představila Organizace spojených národů. Tento ukazatel kombinuje HDP s údaji o zdraví a vzdělání. Ačkoliv je tento index sestavován většinou pro srovnání rozvojových zemí, je zároveň také jedním z mála ukazatelů, který je každoročně upravován, sestavován a porovnáván. [24]

---

¹ Nordhaus a Tobin upravili HNP o zahrnutí služeb kapitálu spotřebitelů, volného času a produktivity práce v domácnosti, reklasifikovali konečné výdaje HNP na spotřebu (především odečetli položky, které se dají považovat za mezispotřebu než za konečný produkt a přeskupili všechny ostatní položky mezi spotřebu a čisté investice) a upravili HNP o nepohodlí urbanizace. [12]

Měření blahobytu výrazně napomohla Konference OSN o životním prostředí a rozvoji konaná v roce 1992 v Rio de Janeiru. Zástupci 108 zemí schválili Agendu 21, akční plán pro dosažení udržitelného rozvoje. [28]

V roce 2000 na Summitu tisíciletí v New Yorku se zástupci států OSN zavázali ke splnění osmi konkrétních rozvojových cílů, především k odstranění extrémní chudoby a hladu, zpřístupnění základního vzdělání, prosazování rovnosti pohlaví nebo k boji proti HIV, AIDS, malárii a jiným nemocem. Vycházeli z toho, že světový hospodářský růst sice přináší také růst blahobytu, zároveň ale nedochází k pokroku v sociální oblasti a v ekosystémech, jejichž stav se výrazně zhoršuje. Mezi roky 1992 a 2002 vznikla celá řada alternativních ukazatelů, odhadem kolem 30, většina z nich se ale nepoužívá, v lepším případě se měří pouze v jednotlivých zemích. [29]

V únoru roku 2008 se francouzský prezident Nicolas Sarkozy začal zajímat o vztah mezi růstem HDP, spokojeností lidí a vlastním volebním programem, protože jeho popularita začala i přes dobré hospodářské výsledky Francie klesat. Požádal komisi významných ekonomů a sociologů, v čele s nositeli Nobelových cen Josephem Stiglitzem a Amartya Senem, aby změřili vztah mezi ekonomickou výkonností a sociálním pokrokem. Tato komise navrhla rozšířit ukazatel měřící výkon ekonomiky sadou ukazatelů týkající se vzdělání, zdraví, životního prostředí, bezpečí a sociálních vztahů. [13]

Na úsilí, které vytvořila tato „Stiglitzova komise“ navázala Evropská unie v čele s Evropskou komisí. Už v listopadu 2007 společně s Evropským parlamentem, Světovým fondem na ochranu přírody (WWF) a Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zorganizovala konferenci nazvanou „Beyond GDP“, kde se politikové, ekonomové a sociologové vyslovili pro vypracování komplexního ukazatele, který by doplňoval HDP. Cílem Evropské komise bylo tedy vytvořit souhrnný ukazatel, který by bral v úvahu problémy týkající se změny klimatu, biologické rozmanitosti, ekologii, znečištění ovzduší, hospodaření s vodou a odpady. [29]

4.3.2 Rozdělení alternativních ukazatelů

Jak bylo již zmíněno, Evropská unie se na své konferenci nazvané „Beyond GDP“ snažila najít ukazatel, nebo skupinu ukazatelů, které by byly komplexnější a které by lépe charakterizovaly vývoj a pokrok společnosti. Především by se jednalo o ukazatele, které by mohly doplňovat hrubý domácí produkt v otázkách týkajících se neekonomických aspektů života. [7]

V rámci této konference byla uskutečněna i Výstava indikátorů, kde řada institucí představila své publikované indikátory. *„Je evidentní, že cesta hledání ukazatele či ukazatelů „za rámec“ HDP bude ještě dlouhá. Panuje však zřejmý konsensus, že je třeba dále hledat.“* [7]

Evropský parlament ve své studii objevil na 26 různých alternativních indikátorů. Rozděluje je přitom na tyto 4 skupiny [14]:

- Ukazatele rozšiřující pojetí HDP
- Sociální ukazatele
- Environmentální ukazatele
- Ukazatele blahobytu

4.3.2.1 Ukazatele rozšiřující pojetí HDP

Ukazatele rozšiřující pojetí HDP se snaží rozšířit hrubý domácí produkt o některé jeho nedostatky, aby mohl dávat větší přehled o bohatství a blahobytu země. Opravují tento ukazatel především o škody na životním prostředí vzniklé prostřednictvím nárůstu produktu, vyčerpávání zdrojů nebo o zvětšení rozdílu mezi bohatými a chudými. [14]

Evropský parlament mezi ukazatele rozšiřující pojetí HDP zařazuje [14]:

- Environmentálně udržitelný národní důchod (*Environmentally Sustainable National Income*)
- Indikátor skutečného pokroku (*Genuine Progress Indicator*)

- Index udržitelného ekonomického blahobytu (*Index of Sustainable Economic Welfare*)
- Udržitelný národní důchod (*Sustainable National Income*)

4.3.2.2 Sociální ukazatele

Jak již název napovídá, sociální ukazatele doplňují HDP o sociální problematiku, která se týká každého státu. Mají poskytnout představu o řadě sociálních otázek, o úrovni zdravotnictví a školství v dané zemi. Týká se to např. délky života, chudoby, nezaměstnanosti, disponibilního důchodu nebo úrovně vzdělanosti. [18]

Evropská unie zde zařazuje tyto ukazatele [14]:

- Kanadský index pohody (*Canadian Index of Wellbeing*)
- Porovnání blahobytu národů (*Comparing Welfare of Nations*)
- Index vnímání korupce (*Corruption Perceptions Index*)
- Indikátor skutečného pokroku (*Genuine Progress Indicator*)
- Index lidského rozvoje (*Human Development Index*)
- Roky šťastného života (*Happy Life Years*)
- Index udržitelného ekonomického blahobytu (*Index of Sustainable Economic Welfare*)
- Index šťastné planety (*Happy Planet Index*)

4.3.2.3 Environmentální ukazatele

Environmentální ukazatele se snaží informovat o znečištění vody, hospodaření s odpadem, změnách klimatu a lidské ekologické stopě. Odpovídají na otázky, které se týkají vývoje životního prostředí a lidského zdraví. Jelikož životní prostředí souvisí zároveň i se sociálními otázkami, můžeme do environmentálních ukazatelů zařadit i mnoho sociálních ukazatelů. [18]

Do této problematiky Evropský parlament zařadil tyto ukazatele [14]:

- Kanadský index pohody (*Canadian Index of Wellbeing*)

- Indikátor skutečného pokroku (*Genuine Progress Indicator*)
- Index udržitelného ekonomického blahobytu (*Index of Sustainable Economic Welfare*)
- Index šťastné planety (*Happy Planet Index*)
- Ekologická stopa (*Ecological Footprint*)
- Environmentálně udržitelný národní důchod (*Environmentally Sustainable National Income*)
- Systém environmentálního hospodářského účetnictví (*System of Environmental-Economic Accounting*)

4.3.2.4 Ukazatele blahobytu

Ukazatele blahobytu slouží k ilustraci lidské spokojenosti se životem, především k zobrazení kvality života ve vztahu k práci, rodinnému životu, volnému času, zdravotnímu stavu a životní úrovni. Je zřejmé, že některé složky týkající se pocitu lidského blahobytu a štěstí jsou čistě subjektivní, proto se tyto ukazatele obvykle velice špatně interpretují. [14]

Evropský parlament mezi ukazatele blahobytu zařazuje především tyto indexy [14]:

- Kanadský index pohody (*Canadian Index of Wellbeing*)
- Index způsobilosti (*Capability Index*)
- Indikátor skutečného pokroku (*Genuine Progress Indicator*)
- Index šťastné planety (*Happy Planet Index*)
- Index lidského rozvoje (*Human Development Index*)
- Sociální ukazatele pohody (*Social indicators of well-being*)
- Světový index štěstí (*World Happiness Index*)

Z výše uvedeného je patrné, že alternativních ukazatelů je velké množství. Z tohoto důvodu jsem zde uváděla pouze některé ukazatele, které jsou alespoň trochu známé, nikoliv veškerý výčet. Obsah jednotlivých ukazatelů může spadat do různých oblastí, proto např. Kanadský index pohody

můžeme najít jak v oblasti týkající se lidské spokojenosti, tak v sociální a environmentální oblasti.

4.4 **Index lidského rozvoje**

Index lidského rozvoje (*Human Development Index, HDI*) představuje souhrn opatření pro rozvoj lidských zdrojů. Měří průměrné výsledky zemí ve třech základních dimenzích lidského života, konkrétně v oblasti zdraví, vzdělání a příjmů. Cílem HDI je posouzení vývoje zemí nikoliv z hlediska ekonomického, ale z hlediska „lidského“. [10]

Index lidského rozvoje byl poprvé zveřejněn roku 1990 ve Zprávě o lidském rozvoji, kterou vydal Rozvojový program OSN (UNDP). Po dlouhou dobu se pro porovnání hodnocení zemí používaly ukazatele zaměřené na ekonomickou výkonnost, především HDP. Právě tato pozornost na HDP vedla UNDP k vytvoření HDI, který měl sloužit k porovnání rozvoje zemí. Je známo, že kvalita lidského života je do určité míry závislá na výši příjmů a růstu HDP. Od určité výše příjmů se ale lidský blahobyt už nezvyšuje, a pokud chceme tento blahobyt i nadále zvýšit, musíme se obrátit na i na jiné aspekty lidského života, jako je například zdraví, vzdělání, střední délka života a mnoho dalších. [21]

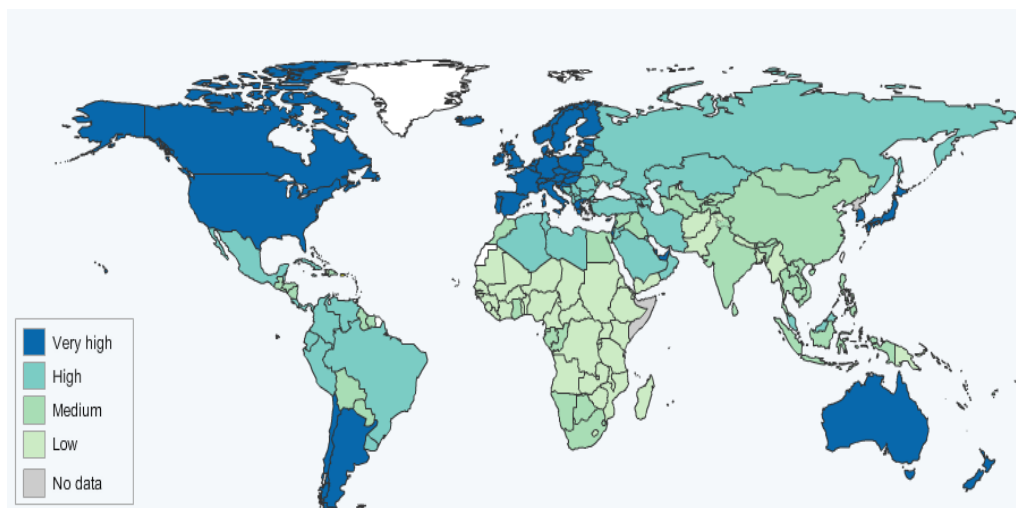
Na vzniku Indexu lidského rozvoje měl největší zásluhy pákistánský ekonom Mahbub ul Haq (1934 – 1998) spolu s pozdějším nositelem Nobelovy ceny za ekonomii Amartya Senem, který se již v minulosti snažil vytvořit index, který by byl měřítkem kvality života.² Mahbub ul Haq chtěl v jednom čísle zahrnout komplexní proces. Věděl, že dominanci ukazatele hrubý národní důchod (HNP) nepůjde nahradit sadou ukazatelů, ale že bude potřeba vytvořit ukazatel, který nebude stejné hrubosti jako HNP a zároveň který nebude slepý k sociálním aspektům lidského života. Právě tento nápad byl vtělen do nově vytvořeného Indexu lidského života. [10]

---

² Tento index byl označen jako Senův index chudoby.

HDI v sobě zahrnuje nejen ekonomický vývoj, ale je také kombinací celé řady sociálních ukazatelů, jako je například přístup k nezávadné pitné vodě, očekávaná délka života, úroveň a přístup ke vzdělání, práva a rovné příležitosti z hlediska pohlaví nebo porodní úmrtnost. Během několika let se HDI stal relativně komplexním, zároveň jednoduchým ukazatelem pro posouzení úrovně rozvoje zemí. Od roku 1990 se každoročně tematicky vydává v již zmíněné Zprávě o lidském rozvoji, jejímž cílem je zhodnotit kvalitu života a pokrok v rozvoji jednotlivých zemí na celém světě. [10]

Obrázek 1 – Rozdělení HDI ve světě

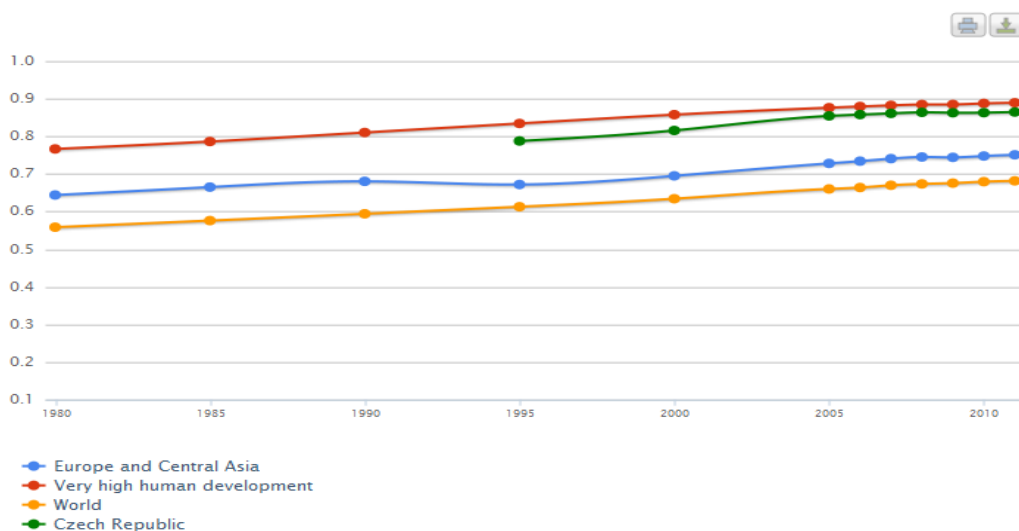

Zdroj: <http://hdr.undp.org/>

Podle předchozí mapky se dá říci, že největší Index lidského rozvoje má USA, Kanada, Austrálie, státy Evropy s výjimkou států bývalé Jugoslávie a bývalého SSSR. Naopak nejmenší HDI mají státy v Africe, Pákistán a Afghánistán.

Obrázek 2 - Vývoj HDI pro ČR s porovnáním se světem

Human Development Index: Trends 1995 - present

Zdroj: <http://hdrstats.undp.org/>

Index lidského rozvoje má mírně stoupající tendenci, Česká republika tento trend kopíruje. Je také patrné, že má ČR velký HDI v porovnání se světem, Evropou a střední Asií. Česká republika přistoupila k OSN v roce 1995, proto se také od tohoto roku počítá její HDI.

Obrázek 3 – Pět států s největším HDI

HDI rank	Human Development Index (HDI)		Life expectancy at birth	Mean years of schooling	Expected years of schooling	Gross National Income (GNI) per capita	GNI per capita rank minus HDI rank	Nonincome HDI
	Value		(years)	(years)	(years)	(Constant 2005 PPP\$)		Value
	2011		2011	2011 ^a	2011 ^a	2011	2011	2011
VERY HIGH HUMAN DEVELOPMENT								
1	Norway	0,943	81,1	12,6	17,3	47 557	6	0,975
2	Australia	0,929	81,9	12,0	18,0	34 431	16	0,979
3	Netherlands	0,910	80,7	11,6 ^b	16,8	36 402	9	0,944
4	United States	0,910	78,5	12,4	16,0	43 017	6	0,931
5	New Zealand	0,908	80,7	12,5	18,0	23 737	30	0,978

Zdroj: Zpráva o lidském rozvoji 2011

V předchozí tabulce je znázorněno 5 států s největším HDI podle Zprávy o lidském rozvoji z roku 2011. Podle tohoto ukazatele se nejlépe žije v Norsku, má hodnotu 0,943. Hned za Norskem se řadí Austrálie s HDI 0,929. Třetí a čtvrté místo si rozdělují Holandsko a USA s hodnotou 0,910 a na pátém místě je Nový Zéland s hodnotou HDI 0,908. [21]

Obrázek 4 – Umístění České republiky na 27. místě

HDI rank		Human Development Index (HDI)	Life expectancy at birth	Mean years of schooling	Expected years of schooling	Gross National Income (GNI) per capita	GNI per capita rank minus HDI rank	Nonincome HDI
		Value	(years)	(years)	(years)	(Constant 2005 PPP\$)		Value
		2011	2011	2011 ^a	2011 ^a	2011	2011	2011
24	Italy	0,874	81,9	10,1	16,3	26 484	6	0,914
25	Luxembourg	0,867	80,0	10,1	13,3	50 557	-20	0,854
26	Singapore	0,866	81,1	8,8	14,4	52 569	-22	0,851
27	Czech Republic	0,865	77,7	12,3	15,6	21 405	14	0,917
28	United Kingdom	0,863	80,2	9,3	16,1	33 296	-7	0,879
29	Greece	0,861	79,9	10,1	16,5	23 747	5	0,902
30	United Arab Emirates	0,846	76,5	9,3	13,3	59 993	-27	0,813

Zdroj: Zpráva o lidském rozvoji 2011

Česká republika je podle Zprávy o lidském rozvoji 2011 na 27. místě s hodnotou 0,865, se kterou se řadí mezi státy s vysokou hodnotou HDI. Oproti roku 2010 si polepšila, kde na 28. místě s hodnotou 0,841. Na 26. místě se umístil Singapur s jen o trochu lepším výsledkem, s hodnotou 0,866. Na 28. místě skončilo Spojené království Velké Británie a Severního Irska s HDI 0,863. [21]

V tabulce lze také vidět, jak mají jednotlivé státy střední délku života při narození, průměr let strávených ve škole, předpokládanou dobu studia a HNP/obyvatele v paritě kupní síly. ČR má v porovnání se státy s podobným Indexem lidského rozvoje podprůměrnou střední délku života a HNP na obyvatele v paritě kupní síly. Naopak si vede velmi dobře s průměrem let strávených ve škole a předpokládanou dobou studia. [21]

4.4.1 Výpočet HDI

I přes svou velkou rozměrnost lidského rozvoje, kterou v sobě HDI nepochybně má, je metodika konstrukce poměrně jednoduchá. Základní prvky HDI je délka zdraví, úroveň vzdělání a životní úroveň. Přestože se od roku 1990 metodika mírně změnila, tyto tři základní pilíře HDI zůstaly stejné. [21]

Střední délka života při narození má spodní hranici 20 let a maximální hodnotu 83,2 roků. Tyto hodnoty jsou odvozeny na základě pozorování zemí v časové řadě 1980 – 2010. [22]

Vzdělávací složka HDI se skládá z průměru let strávených ve škole pro dospělé ve věku 25 let a z očekávané délky školní docházky pro děti mladší 18 let. Průměrná hodnota školní docházky se odvozuje na základě dosaženého vzdělání, které bylo zjištěno průzkumy institutu UNESCO. Zároveň ukazatele jsou normovány na základě časové řady let 1980 – 2010. Index vzdělání se poté vypočte jako geometrický průměr obou indexů. [22]

Životní úroveň je vyjádřena jako HNP na osobu v amerických dolarech, který je přepočten na paritu kupní síly. Spodní hranice je \$163 a vrchní \$108 211. HDI se pokouší o zhodnocení dat 187 různých zemích o různých letech s různými cenovými hladinami, proto je důležité společné statistiky převést na stejnou měnu. Touto měnou je americký dolar. [22]

Zároveň pro každý stupeň jsou stanoveny pevné hodnoty minima a maxima.

	minimum	maximum
Střední délka života při narození	20 let	83,2 let (Japonsko 2010)
Průměr let strávených ve škole	0	13,2 (USA, 2000)
Předpokládaná doba studia	0	20,6 (Austrálie, 2002)
Index vzdělání	0%	95,1% (Nový Zéland, 2010)
HNP na obyvatele v paritě kupní síly	\$163 (Zimbabwe, 2008)	\$108 211 (Spojené Arabské Emiráty (1980)

Pro výpočet HDI platí vztah [16]:

$$I = \frac{\text{aktuální hodnota} - \text{minimální hodnota}}{\text{maximální hodnota} - \text{minimální hodnota}} \quad (1)$$

Tento vztah (12) neplatí v případě, kdy se předpokládá, že výše příjmu HDP není od určité velikosti kritická. V takovýchto případech se vychází z logaritmované hodnoty.

$$I_{HNP} = \frac{\log \text{aktuální hodnoty} - \log \text{minimální hodnoty}}{\log \text{maximální hodnoty} - \log \text{minimální hodnoty}} \quad (2)$$

Celkové HDI se získá jako geometrický průměr jeho tří základních jednotek:

$$HDI = \sqrt[3]{\text{Index délky života} * \text{Index vzdělání} * \text{Index příjmu}} \quad (3)$$

HDI nabývá hodnot mezi 0 a 1. Velmi vyspělé státy se blíží k hodnotě 1.

4.4.2 Změna metodiky v roce 2010

K 20. výročí vydání Zprávy o lidském rozvoji se mírně změnila metodika výpočtu HDI. Index lidského rozvoje nadále zůstává složeným indexem, který měří pokrok ve třech dimenzích, a to v oblasti zdravotnictví, vzdělání a příjmů. Podle původní metodiky se vzdělání měřilo prostřednictvím kombinace gramotnosti dospělých a sazby školní docházky a příjem pomocí HDP na obyvatele v paritě kupní síly v amerických dolarech. Pouze zdraví se měří stále stejně. [22]

V původní metodice se také indexy HDI počítaly pomocí aritmetického průměru, nyní jsou počítány pomocí průměru geometrického. Tato metoda bere

v úvahu rozdíly v dosažených rozměrech a respektuje vnitřní rozdíly mezi těmito dimenzemi. Změna z aritmetického průměru na geometrický představuje pouze mírný vliv na změny v žebříčku HDI. [22]

Zároveň hodnoty maxima a minima byly upraveny podle nejvyšších a nejnižších dosažených hodnot při pozorování ve více než třicetiletém období. [22]

Změna v metodice výpočtu ukazatelů vedla k podstatným změnám v žebříčku HDI ve většině zemí. Přijetí geometrických průměrů zapříčinilo nižší hodnotu indexů, což se nejvíce projevuje ve změnách v zemích s nerovnoměrným vývojem ukazatelů. [22]

V následující tabulce můžete přehledně vidět, jak se změnila metodika v roce 2010.

	Do 2010	Od 2011
Zdraví	Průměrná délka života při narození	Průměrná délka života při narození
Vzdělání	Kombinace gramotnosti obyvatelstva starších 15 let a sazba školní docházky	Index vzdělání (průměr let strávených ve škole a předpokládaná doba studia)
Příjem	HDP/ obyvatele (PPP USD)	HNP/obyvatele (PPP USD)

4.5 *Index lepšího života*

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (*Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD*) oslavila v roce 2011 50. výročí od svého vzniku. Při této příležitosti v květnu 2011 představila na svém „Fóru 2011“ nový interaktivní ukazatel Váš index lepšího života (*Your Better Life Index*), který měří kvalitu lidského života v zemích OECD. Za tvůrce můžeme považovat Moritze Stefanera, který se snažil vytvořit index,

který by byl zaměřen na měření blahobytu a rozvoje společnosti na základě širších kritérií, než je pouze HDP a jeho růst. [26]

„Tento index je jakýmsi průběžným výsledkem statistického projektu, který OECD prováděla. Ve skutečnosti se nejedná o ekonomický model. Nesnaží se nahrazovat HDP, pouze se snaží poskytnout jakousi alternativu těm, kteří si svůj život a blahobyt chtějí změřit a přidat do toho i své preference.“[26]

4.5.1 Koncepce květiny

Na internetových stránkách OECD (www.oecdbetterlifeindex.org) má každá země z 34 zemí OECD jakousi „květinu“ složenou z 11 okvětních lístků podle 11 kritérií. Podle toho, jak si země v daném kritériu stojí, je velký i okvětní lístek. Z velikosti květiny a jejích lístků se dá tak jednoduše vyčíst, jak si konkrétní země vede, tedy jak má veliký Index lepšího života. [31]

Obrázek 5 – Květina a rozložení dimenzí pro ČR

Zdroj: <http://oecdbetterlifeindex.org/>

Každý si může vyzkoušet, jak velká je jeho květina. Zároveň může uživatel přidat různým kritériím různé váhy, podle toho, co je pro něho důležitější.

Index lepšího života v sobě zahrnuje těchto jedenáct kritérií [27]:

- bydlení
- příjem
- zaměstnání
- mezilidské vztahy
- vzdělání
- životní prostředí
- fungování veřejné zprávy
- zdraví
- subjektivní spokojenost se životem
- osobní bezpečnost
- rovnováha mezi prací a soukromým životem

První tři kritéria v sobě zahrnují materiální podmínky, ostatních osm široce pojatou kvalitu života. Z výše uvedeného je jasné vidět, že jde pouze o subjektivní názory, které se u každého mohou měnit. [31]

Do budoucna chce OECD i nadále pracovat na obohacování jednotlivých dimenzí a kvality ukazatelů. Index lepšího života byl v květnu pouze předběžným náhledem hlavního výstupu projektu na měření blahobytu s názvem „How's Life“, který je k dispozici od října 2011. Tato studie se podrobně zabývá 11 kritérii a porovnává kvalitu lidského života v oblasti zdravotnictví, školství nebo z hlediska životního prostředí. [23]

Obrázek 6 – TOP 20 států podle příjmu, zdraví a životního prostředí

Zdroj: www.oecdyourbetterlife.com

Na předchozích třech obrázcích je vyobrazených 20 nejlepších států Indexu lepšího života podle příjmů, zdraví a životního prostředí. Je zde patrné, jak se podle jednotlivých oblastí mění místa států a velikosti hodnot.

4.5.2 Jak si vede Česká republika podle Indexu lepšího života

Česká republika se v Indexu lepšího života řadí mezi průměrné státy. Průměrná domácnost v Česku hospodaří s příjmem 16 690 USD za rok. Z výsledků je zřejmé, že má o něco méně, než je průměr v OECD. Zhruba 65 % lidí ve věku 15 až 64 let je zaměstnaných, přičemž za rok odpracujeme každý 1942 hodin, což je jedna z nejvyšších hodnot v rámci celé OECD. Necelých 71 % matek má práci před tím, než jdou jejich děti do školy. Z tohoto čísla vyplývá, že jsou ženy úspěšně schopny vést domácnost a kariéru. Odhadem 65 % svého dne (15,5 hodiny) věnují Češi na osobní péči a volný čas. [27]

Co se týče bydlení, zhruba 47 % bytů je obydleno vlastními majiteli a na jednu osobu připadá 1,3 místnosti. Průměr OECD je 1,6 místností na osobu. [27]

Vzdělání je důležitý předpoklad pro získání zaměstnání. Studie nám říká, že lidé s vysokoškolskými tituly mají o 16 % větší pravděpodobnost, že získají práci, u žen je to o 30 %. V ČR získalo 94 % dospělých lidí ve věku 25 až 64 let vysokoškolský diplom. Bohužel tyto nadprůměrné výsledky nevyjadřují nic o kvalitě vzdělání v ČR. OECD v Programme for International Student Assessment (PISA) zkoumala čtecí schopnost studentů. Průměrný český student získal 478b. z 600b., průměr v rámci OECD byl 493 b. [27]

Průměrná délka života při narození je u nás 77,3 roků, téměř 2 roky pod průměrem OECD. Náklady na zdravotnictví jsou 7,1 % HDP, zároveň celkové výdaje na osobu ve zdravotnictví jsou 1781 USD. Obě tyto čísla jsou podprůměrná. Bohužel, ani následující čísla nejsou chvályhodná. Mírně nadprůměrem jsme na tom z hlediska spotřeby tabáku a nadměrné tělesné

hmotnosti. Celkem 24,3 % dospělých je kuřáků a 17,1 % obézních. Na otázku „Jaký je Váš zdravotní stav?“ odpovědělo 68 % lidí, že se těší dobrému zdraví. [27]

Z výsledků také plyne, že máme velký smysl pro komunitu. Skoro 90 % lidí věří, že znají někoho, kdo by jim byl v případě potřeby nablízku. Na druhé straně v České republice je velký počet sociálně izolovaných lidí, okolo 10 %. [27]

Volební účast, míra důvěry vládě a účast občanů v politickém dění je 64 %, což je o 8 % pod průměrem. [27]

Z hlediska bezpečnosti se blížíme průměru OECD. Celá 4 % lidí hlásila, že se za posledních 12 měsíců stalo obětí útoku. Míra zabití je u nás podprůměrná, na 100 000 lidí připadají 2 vraždy. [27]

Necelých 56 % dotazovaných lidí uvedlo, že jsou spokojeni se svým životem a 64 % lidí věří, že jejich život bude za 5 let lepší. Z výsledků také vyplynulo, že Česká republika je jednou z nejnešťastnějších zemí v celé OECD. [27]

4.6 *Index šťastné planety*

Index šťastné planety (*Happy Planet Index, HPI*) měří kvalitu lidského života ve vztahu k životnímu prostředí a snaží se tyto dva aspekty navzájem zkombinovat. [34]

HPI byl poprvé zveřejněn roku 2006 společností New Economic Foundation (NEF). [33] Má představovat indikátor lidského blahobytu, který by byl propojený k přírodním zdrojům a k zatížení přírody. Jedná se o první index, který kombinuje blahobyt s dopadem na životní prostředí. Snaží se změřit využití přírodních zdrojů, ve kterých mají lidé žít dlouhý a šťastný

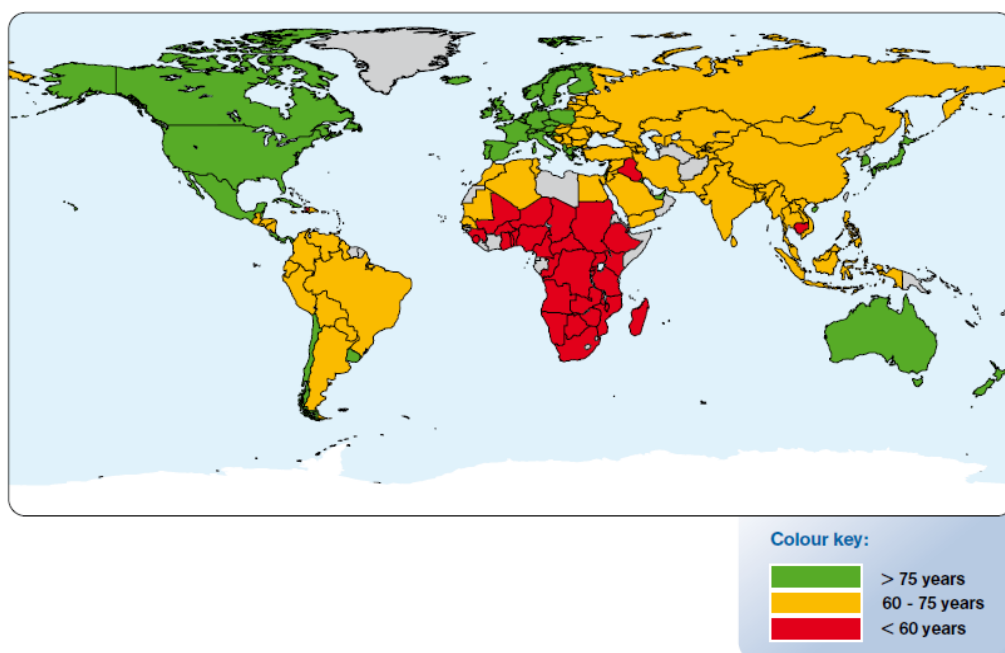

život. Zjednodušeně lze říci, že pokud je blahobyt země vykoupný vysokými náklady na životní prostředí, daná země si v žebříčku HPI pohorší. [34]

Způsob výpočtu Indexu šťastné planety se dělí na dva možné způsoby, oba dva jsou ale poměrně jednoduché. Pro výpočet globálního HPI se délka „šťastného života“ podělí ekologickou stopou, přičemž ona délka „šťastného života“ se skládá z násobku očekávané délky života a životní spokojenosti. [33]

$$HPI = \frac{\text{očekávaná délka života} * \text{životní spokojenost}}{\text{ekologická stopa}} \quad (4)$$

Obrázek 7 – Očekávaná délka života ve světě

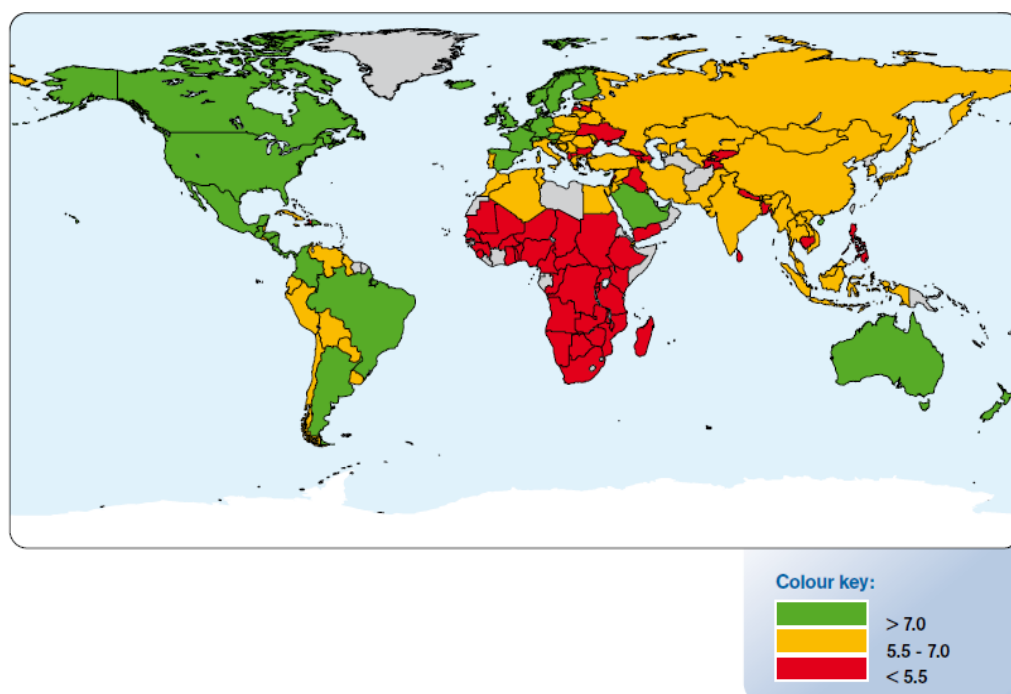
Zdroj: <http://www.happyplanetindex.org/>

Očekávaná délka života je důležitý ukazatel pro výpočet Indexu šťastné planety. Z předchozího obrázku je patrné, že nejdéle (více než 75 let) se lidé dožívají v Severní Americe, Austrálii a Evropě. Mezi 60 a 75 lety se průměrně lidé dožívají v Jižní Americe, Asii a v některých státech Evropy (pobaltské

státy, Bělorusko, Ukrajina, státy bývalé Jugoslávie) a Afriky (Alžírsko, Tunisko, Egypt, Mauritanie). Nejméně se lidé dožívají ve většině států Afriky.

Životní spokojenost je dána především subjektivními pocity blahobytu. Jedná se například o pocit životní síly, vztah pro smysluplné aktivity nebo pocit sounáležitosti s ostatními členy rodiny a přáteli. Odpovědi na předchozí otázky jsou ohodnoceny pomocí bodovací metody, kdy respondent odpovídá v rozmezí 0 – 10 bodů, kdy 0 je nespokojený a 10 spokojený. [33]

Obrázek 8 – Životní spokojenost ve světě

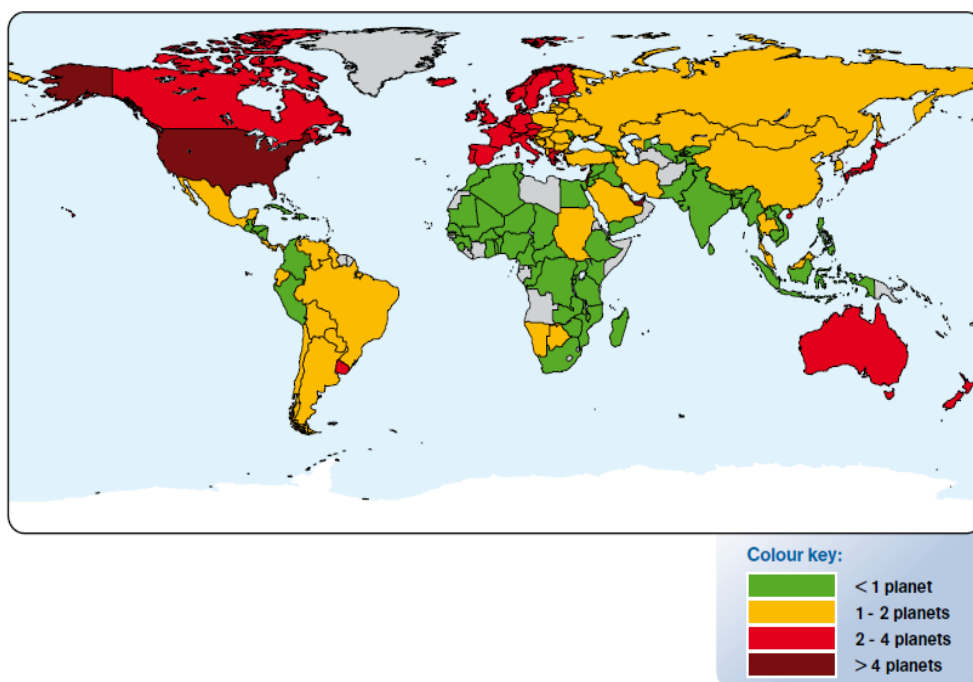
Zdroj: <http://www.happyplanetindex.org/>

Mapa životní spokojenosti se podobá mapě očekávané délky života. Nejvíce spokojení jsou lidé v Severní Americe, Brazílii, Argentině, Kolumbii, Austrálii, ve státech západní Evropy, v Norsku, Švédsku, Finsku a v Saudské Arábii. Průměrně spokojení jsou lidé v Asii, východní Evropě, v severní Africe

a některých státech Jižní Ameriky. Nespokojení jsou lidé v Africe a na Ukrajině.

Ekologická stopa se vypočte jako míra potřebného množství půdy k zajištění všech požadavků na zdroje jednotlivce plus částka vegetační půdy, která je potřebná k absorpci CO₂ plus CO₂ obsažené v produktech, které daný jedinec konzumuje. Toto číslo je vyjádřeno v jednotkách „globálních hektarů“. V roce 2005 byla ekologická stopa na jednoho obyvatele státu OECD 6 globálních hektarů. Toto číslo upozorňuje na závažný globální problém, protože tato hodnota dosahuje téměř tří planetárních zdrojů. [27]

Obrázek 9 – Světová ekologická stopa

Zdroj: <http://www.happyplanetindex.org/>

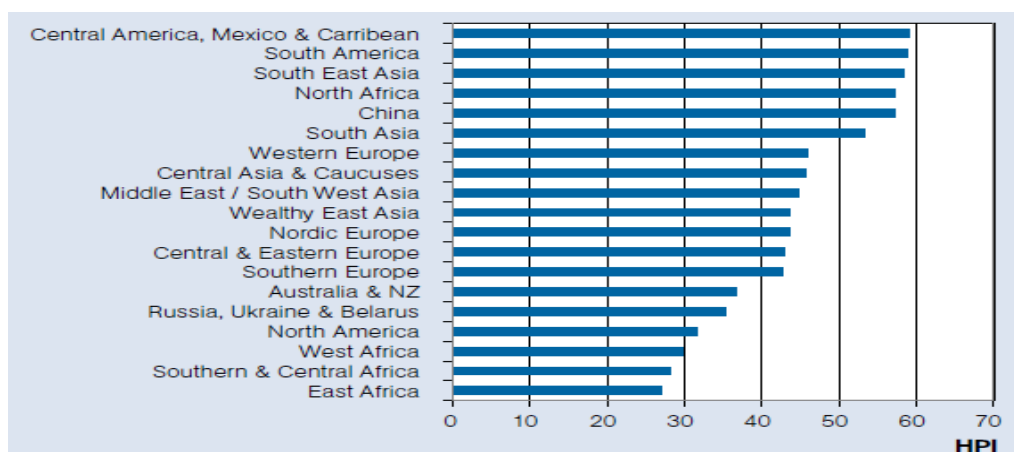
Nejhorší ekologická stopa je v USA, kde Američané potřebují pro svůj život více než 4 planetární zdroje. Lidé v Kanadě, Austrálii a v západní Evropě spotřebovávají 2 – 4 planetární jednotky. Do dvou planetárních zdrojů se vejde

Čína, Rusko, státy východní Evropy, Mexiko a většina států Jižní Ameriky. Nejlepší ekologickou stopu mají lidé v Africe a Indii.

Výpočet evropského HPI se mění pouze ve jmenovateli, kdy „šťastný život“ podělíme uhlíkovou stopou, nikoli ekologickou stopou. Toto opatření bere v úvahu skutečnost, že „v globální ekonomice lidé konzumují zdroje a ekologické služby z celého světa a přerozdělují je uhlíkovými náklady odpovídajícím způsobem podle potřeby.“ [33] Pokud si tedy Čech koupí auto vyrobené v Číně, emise uhlíku bude započítaná do emise v České republice, nikoliv v Číně. [33]

Index šťastné planety se pohybuje v bodové škále 0 až 100. Podle posledních výsledků z července 2009 má nejvyšší hodnotu HPI Costa Rica s výsledkem 76,1. Naopak nejhorším výsledkem s 16,6 body má Zimbabwe. Podle evropského HPI jsou nejefektivnější skandinávské země, protože mají nejvyšší stupeň blahobytu při relativně nízkých nákladech na životní prostředí. Česká republika se se svým výsledkem pouhých 38,31 bodů dostala na 92. místo. Do roku 2050 chce OECD zvýšit HPI států na 89 bodů, tedy snížit spotřebu přírodních zdrojů o 40 %. [33]

Obrázek 10 – Rozdělení HPI podle subregionů

Zdroj: <http://www.happyplanetindex.org/>

Nejvyšší hodnoty HPI podle subregionů dosahují státy Střední a Jižní Ameriky, státy jihovýchodní Asie, severní Afrika a Čína. Naopak nejnižší hodnotu HPI mají státy Afriky a Severní Ameriky. Evropa má průměrné výsledky.

HPI ukazuje, že vysoká úroveň spotřeby přírodních zdrojů neznamená nutně vysokou úroveň blahobytu. Zároveň se tento index snaží vysvětlit, že je možné mít velký stupeň blahobytu bez nadměrné spotřeby přírodních zdrojů.

[11]

4.7 Klady a zápory alternativních ukazatelů

4.7.1 Klady

Základním kladem a zároveň i cílem alternativních ukazatelů je, že se snaží odstranit některé nedostatky, kterými disponuje hrubý domácí produkt. Některým alternativám se toto rozšíření daří více, některým méně. [25]

Alternivní ukazatele, na rozdíl od HDP, nejdou moc uměle a krátkodobě nafukovat. Na prodlužování délky života, úrovně vzdělanosti nebo zdravotnictví musí země usilovat poměrně dlouhou dobu, v řádu několik desítek let. Mají samozřejmě také větší vypovídací schopnost co se týče dopadů ekonomiky na škody na životním prostředí nebo na blahobyt společnosti. [25]

4.7.2 Zápory

Největším problémem většiny alternativních indikátorů je nastavení váhy neekonomických faktorů v celkovém indexu. Tento problém elegantně vyřešili tvůrci Indexu lepšího života, kde si každý stanoví své váhy, které odpovídají jeho preferencím. [25]

„Rozšířením záběru ukazatelů, které popisují ekonomickou realitu, se snižuje jejich vypovídací a informační schopnost. Je dobré si uvědomit, že čím více informací do jednoho čísla zahrneme, tím se sníží jeho přesnost a zároveň se tento ukazatel obtížněji interpretuje. Zároveň jsou často používána nevěrohodná nebo subjektivní vstupní data, v některých případech se nejedná ani o ekonomický model.“ [25]

Někteří ekonomové kritizují u alternativních ukazatelů jejich komplexnost. Vadí jim především to, že některé míchají dohromady zisk, práci, životní prostřední, roky života a hodnotu výroby v penězích. [15]

5 Praktická část

V předchozí části byly, mimo zjištění nedostatků hrubého domácího produktu, popsány tři alternativní ukazatele – Index lidského rozvoje (HDI), Index lepšího života (YBLI) a Index šťastné planety (HPI). Jelikož je HDP sám o sobě dobrý ukazatel, který potřebuje „pouze“ zaplnit své mezery existencí nějakého vhodného alternativního ukazatele, nebude v následující části zjišťováno, který ukazatel by mohl domácí produkt nahradit, nýbrž doplnit.

Alternativní ukazatele budou srovnávány ve dvou metodách, pomocí metody pořadí a metody TOPSIS. Bude tak zjištěna nejlepší možnost z předložených ukazatelů, který by mohl doplňovat samotný hrubý domácí produkt. Byla určena kritéria, která mají stejné váhy a pomocí kterých budou ukazatele srovnávány:

- četnost – jak často je daný ukazatel počítán, resp. kolikrát byl zveřejněn
- zahrnutí zemí – pro kolik zemí je index počítán
- věrohodnost zdrojů – jaké povahy jsou vstupní zdroje, jak byly zjišťovány, např. objektivní statistický průzkum, subjektivní názory

- šířka záběru – kolik oblastí daný index v sobě zahrnuje, např. zdraví, vzdělání, ekologie
- snadnost výpočtu – obtížnost stanovení daného ukazatele
- vypovídací schopnost – zda je daný ukazatel snadno interpretovatelný
- indikátor – jestli je daný index považován za ekonomický ukazatel

5.1 Metoda pořadí

Metoda pořadí je založena na principu, kdy se podle hodnocení jednotlivým kritériím přiřadí pořadí. Pokud nejsou známé preference kritérií, sečtou se všechna pořadí kritérií pro každou variantu, přičemž nejlepší varianta má tento součet nejmenší. Pokud jsou známé preference kritérií (váhy), veškerá pořadí pro kritérium se vynásobí danou vahou. I v tomto případě má nejlepší varianta součet pořadí nejmenší. [6]

5.2 Aplikace dat na metodu pořadí

Následující hodnocení je pouze subjektivního názoru. Je možné, že někdo jiný bude mít odlišný názor odlišný. V tom případě se může stát, že výsledek bude odlišný.

V metodě pořadí se bude vycházet z následující tabulky:

	Četnost	Zahrnutí zemí	Věrohodnost zdrojů	Šířka záběru	Snadnost výpočtu	Vypovídací schopnost	Indikátor
HDI	1.	1.	1.	2.	2.	1.	1.
YBLI	3.	3.	3.	1.	3.	3.	2.
HPI	2.	2.	2.	3.	1.	2.	1.

Četnost – HDI vznikl roku 1990 a od této doby vychází každoročně. Z interpretovaných ukazatelů je nejčetnější, proto byl zahrnut na 1. místo. Index lepšího života vznikl v loňském roce, náleží mu tedy 3. místo. Index šťastné planety byl vypočítán pro rok 2006, 2007 a 2009, proto je na 2. místě.

Zahrnutí zemí – Na 1. místě je opět Index lidského rozvoje, protože v sobě zahrnuje všechny státy OSN, kterých je v současné době 192. Index lepšího života počítá pouze se státy OECD, kterých je 34. Index šťastné planety v sobě zahrnuje státy země, ke kterým má data. Podle posledního zveřejnění v roce 2009 v sobě zahrnoval 143 zemí.

Věrohodnost zdrojů – Zdroje HDI jsou nejvíce věrohodné. Statistická data týkající se všech tří oblastí jsou založena na třicetiletém průzkumu, podle kterého jsou také určena maxima a minima. Data týkající se HPI jsou také statistického původu, ale nejsou založena na dlouhodobém průzkumu. Proto se Index šťastné planety umístil na 2. místě. Index lepšího života byl založen na výsledku statistického projektu, který prováděla OECD. Otázky týkající se mezilidských vztahů, spokojenosti se životem nebo rovnováhy mezi prací a soukromým životem jsou čistě subjektivní, proto 3. místo.

Šířka záběru – Index lidského rozvoje v sobě zahrnuje vzdělání, zdraví a životní standardy. Index šťastné planety počítá se zdravím, dopadem na životní prostředí a se subjektivní životní spokojeností, proto 3. místo. Na rozdíl od předchozích dvou ukazatelů, Index lepšího života v sobě zahrnuje mimo zdraví, životní prostředí nebo vzdělání dalších 8 kritérií.

Snadnost výpočtu – Nejsnazší výpočet se provádí u HPI. O něco složitější je výpočet Indexu lidského rozvoje. Naopak Index lepšího života je založen na statistických poznacích, které jsou náročné na čas, získání, administrativu a interpretaci.

Vypovídací schopnost – Velmi snadnou vypovídací schopnost mají HDI a HPI. Index šťastné planety je snadno interpretovaný v tom, že čím více se výsledek blíží hodnotě 100, tím se v dané zemi žije lépe bez poškozování životního prostředí. Podobně je tomu i u interpretace Indexu lidského rozvoje. Čím se hodnota blíží 1, tím je ukazatel lepší a v zemi se žije lépe. Pokud jsou tyto dva ukazatele mezi sebou porovnány z hlediska vypovídací schopnosti, lepšího umístění dosáhne HDI, protože v sobě zahrnuje více oblastí. Naopak

Index lepšího života je na interpretaci a jednoznačnost poměrně složitý. Ke každému výsledku je porovnání dané země s průměrem v rámci OECD.

Indikátor – Na 1. místě je HDI a HPI, protože vystupují jako ekonomické ukazatele. Na druhé straně Index lepšího života není sám o sobě veden jako ekonomický ukazatel, protože se nesnaží nahrazovat hrubý domácí produkt.

Výsledná tabulka vznikla sečtením jednotlivých pořadí u každého indexu. Ukazatel, který má nejmenší součet hodnot, je nejlepší.

	Četnost	Zahrnutí zemí	Věrohodnost zdrojů	Šířka záběru	Snadnost výpočtu	Vypovídací schopnost	Indikátor
HDI	1.	1.	1.	2.	2.	1.	1.
YBLI	3.	3.	3.	1.	3.	3.	2.
HPI	2.	2.	2.	3.	1.	2.	1.

	Σ	Pořadí
HDI	9	1.
YBLI	18	3.
HPI	13	2.

Podle metody pořadí je nejlepší ukazatel Index lidského rozvoje se součtem 9 bodů. Na druhém místě je Index šťastné planety se 13 body a na posledním místě Index lepšího života, který má součet bodů 18.

5.3 *Metoda TOPSIS*

Metoda TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution) je založena na výběru nejlepší varianty, která je nejbližší k ideální variantě a nejdále od bazální varianty. Důležitým předpokladem je maximalizační charakter kritérií. Pokud kritéria nejsou tohoto charakteru, je nutné je na něj převést. [6]

Ideální varianta je taková varianta, která dosahuje ve všech svých kritériích nejlepší možné hodnoty. Naopak bazální varianta má ve všech kritériích nejhorší možné hodnoty. [6]

Postup metody TOPSIS [6]:

- převedení všech kritérií na maximalizační
- vytvoření normalizované kritériální matice $\mathbf{R} = (r_{ij})$ podle vztahu:

$$r_{ij} = \frac{y_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m y_{ij}^2}}; i = 1, 2, \dots, m; j = 1, 2, \dots, n \quad (5)$$

- převedení kritériální matice $\mathbf{R}$ na váženou kritériální matici $\mathbf{Z}$ tak, že každý sloupec matice $\mathbf{R}$ vynásobíme odpovídající vahou kritéria podle vztahu:

$$z_{ij} = w_j * r_{ij} \quad (6)$$

- z matice $\mathbf{Z}$ vybereme ideální variantu $(h_1, h_2, \dots, h_n)$ a bazální variantu $(d_1, d_2, \dots, d_n)$, kde platí následující vztah:

$$h_j = \max z_{ij}; j = 1, 2, \dots, n \quad (7)$$

$$d_j = \min z_{ij}; j = 1, 2, \dots, n \quad (8)$$

- vzdálenost od ideální varianty se vypočítá podle vztahu:

$$d_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (z_{ij} - h_j)^2}; i = 1, 2, \dots, m \quad (9)$$

- vzdálenost od bazální varianty se vypočítá podle vztahu:

$$d_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (z_{ij} - d_j)^2}; i = 1, 2, \dots, m \quad (10)$$

- ukazatel vzdálenosti variant od bazální variant se vypočítá podle vztahu:

$$c_i = \frac{d_i^-}{d_i^+ + d_i^-}; i = 1, 2, \dots, m \quad (11)$$

Varianta, která má nejvyšší hodnotu c_i , je nejlepší.

Pro usnadnění výpočtů budu metodu TOPSIS počítat pomocí doplňkového softwaru SANNA k programu Microsoft Excel.

5.4 Aplikace dat na metodu TOPSIS

Metoda TOPSIS bude vycházet z tabulky metody pořadí. Kritériím Věřohodnost zdrojů, Snadnost výpočtu a Vypovídací schopnost byly přiřazeny body 1 až 3 opačného pořadí. Pokud se ukazatel umístil v daném kritériu na 1. místě, dostal body 3, pokud na 3. místě, pak bod 1. Kritérii Indikátor byly přiřazeny pouze body 1 nebo 2, podle toho, zda se jako ekonomický ukazatel daný index považuje či nikoliv. Kritéria Četnost, Zahrnutí zemí a Šířka záběru dostaly body podle skutečné situace.

	Četnost	Zahrnutí zemí	Věřohodnost zdrojů	Šířka záběru	Snadnost výpočtu	Vypovídací schopnost	Indikátor
HDI	21	192	3	3	2	3	2
YBLI	1	34	1	11	1	1	1
HPI	3	143	2	3	3	2	2

Všechna kritéria jsou maximalizační, ideální varianta pak vypadá takto: (21,192,3,11,3,3,2).

Pro usnadnění a přesnost výpočtu byla tato data zadána do softwaru SANNA, který vypočítá výsledek. Jelikož nebyly zadány váhy, program určil stejné váhy pro každé kritérium.

Upravená vstupní data:

	Četnost	Zahrnutí zemí	Věřohodnost zdrojů	Šířka záběru	Snadnost výpočtu	Vypovídací schopnost	Indikátor
HDI	21	192	3	3	2	3	2
YBLI	1	34	1	11	1	1	1
HPI	3	143	2	3	3	2	2
Váhy	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286

Normalizovaná kritériální matice **R**:

	Četnost	Zahrnutí zemí	Věrohodnost zdrojů	Šířka záběru	Snadnost výpočtu	Vypovídací schopnost	Indikátor
HDI	0,98885	0,79403	0,80178	0,25446	0,53452	0,80178	0,66667
YBLI	0,04709	0,14061	0,26726	0,93301	0,26726	0,26726	0,33333
HPI	0,14126	0,59139	0,53452	0,25446	0,80178	0,53452	0,66667
Váhy	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286

Vážená kritériální matice **Z**:

	Četnost	Zahrnutí zemí	Věrohodnost zdrojů	Šířka záběru	Snadnost výpočtu	Vypovídací schopnost	Indikátor
HDI	0,14126	0,11343	0,11454	0,03635	0,07636	0,11454	0,09524
YBLI	0,00673	0,02009	0,03818	0,13329	0,03818	0,03818	0,04762
HPI	0,02018	0,08448	0,07636	0,03635	0,11454	0,07636	0,09524
Váhy	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286	0,14286
Ideální	0,14126	0,11343	0,11454	0,13329	0,11454	0,11454	0,09524
Bazální	0,00673	0,02009	0,03818	0,03635	0,03818	0,03818	0,04762

	d_i^+	d_i^-	c_i	Pořadí
HDI	0,10418	0,20543	0,66350	1.
YBLI	0,21581	0,09694	0,30995	3.
HPI	0,16677	0,12386	0,42619	2.

Podle metody TOPSIS je na 1. místě opět Index lidského rozvoje (nejvyšší hodnota c_i), na 2. místě Index šťastné planety a na posledním místě Index lepšího života. Pořadí je tedy stejné jako v metodě pořadí.

5.5 Interpretace výsledků

Jak bylo v předchozí části zjištěno, v obou metodách, tedy v metodě pořadí a metodě TOPSIS, vyšel nejlépe podle zadaných kritérií Index lidského rozvoje vydaný společností OSN. V porovnání se zbylými indexy se jedná o ukazatel, který je nejstarší, zahrnuje nejvíce zemí a je nejlépe propracovaný. Ostatně toto poznání vyplynulo i z bodovací metody, kdy byl HDI skoro ve všech kritériích lepší než Index lepšího života a Index šťastné planety.

Jak bylo již dříve publikováno, někteří ekonomové doporučují doplnit hrubý domácí produkt alternativním ukazatelem nebo sérií alternativních ukazatelů, které by zacelily mezery vzniklé u HDP.

Index lidského rozvoje se ve své podstatě nesnaží nahrazovat hrubý domácí produkt. Mohl by být tedy oním doplňkovým ukazatelem, který by mohl současně s hrubým domácím produktem určovat rozvoj ekonomik, nejen z hlediska vyprodukovaného množství statků a služeb, ale také z hlediska dopadu na přírodní prostředí a člověka.

6 Závěr

Cílem bakalářské práce byla komparace metod výpočtů makroekonomických agregátů a nedostatky v jejich měření. Zkoumaným subjektem byl hrubý domácí produkt. Byly určeny nedostatky, kterými tento makroekonomický ukazatel disponuje.

V práci byla představena historie alternativních ukazatelů a jejich rozdělení. V další části byly popsány a analyzovány tři alternativní ukazatele, se kterými pracují světové organizace. Ve vlastní práci byly tyto ukazatele zkoumány ze statistického hlediska s cílem najít ukazatel, který by mohl nedostatky hrubého domácího produktu doplnit. Metody, které k tomu byly použity, byla metoda pořadí a TOPSIS. Z výsledků bylo patrné, že nejlépe obstál Index lidského rozvoje, který vytvořila pro podobné účely světová organizace OSN.

Jelikož existuje celá řada dalších alternativních ukazatelů, které se snaží zobrazit lidský blahobyt, je pravděpodobné, že jiný ukazatel může být efektivnější než analyzovaný Index lidského rozvoje. Protože byl pro tuto práci vybrán právě tento ukazatel, navrhuji proto, aby kromě přehnaného pozorování hrubého domácího produktu bylo přihlíženo i k Indexu lidského rozvoje, který v sobě mimo příjmů zahrnuje i lidské zdraví a dopad na přírodní prostředí.

7 Summary

This thesis is focused on economic aggregates, especially on gross domestic product (GDP). Since GDP is very inaccurate in certain areas, the main idea of this thesis was to find these inaccuracies and replace them by using alternative indicators.

The basic step was to gain information concerning GDP, its character and calculation methods. To find alternatives which would replace GDP inaccuracies had the same importance. In this thesis were described three chosen alternatives solving the country's economy not just from the market aspect but primarily from the aspect of human wealth, health, education or environment. Those indicators were subsequently compared according to certain criteria until the most effective variant which would not replace but supplement GDP was found. The sequence method and TOPSIS method were chosen as comparison methods.

8 Seznam použité literatury

Tištěné dokumenty:

1. BARRON, John M. a Gerald J. LYNCH. *Economics*. Homewood: IRWIN, 1989. ISBN 0-256-07500-X.
2. FISCHER, Jan. *Měříme správně HDP?: Sborník textů*. Praha, 2005. ISBN 80-86547-42-6.
3. HELÍSEK, Mojmír. *Ekonomie: Základní kurs*. Praha: MELANDRIUM, 2000. ISBN 80-86175-10-3.
4. HRUŠKA, Blahoslav. Padlá modla HDP. *Ekonom: Týdeník vydavatelství Economia*. 2009, **2009**(46), 12-16.
5. HYMAN, David N. *Economics*. Homewood: Richard D. Irwin, 1989. ISBN 0-256-07504-2.
6. JABLONSKÝ, Josef. *Operační výzkum: kvantitativní modely pro ekonomické rozhodování*. Praha: Professional Publishing, 2002. ISBN 80-86419-23-1.
7. KŘOVÁK, Jiří. Za (rámeč) HDP: měření pokroku, skutečného bohatství a blahobytu národů. Praha, 2008.
8. NĚMEC, Jan. Skandinávie: Zemský ráj to napohled. *Ekonom: Týdeník vydavatelství Economia*. 2011, **2011**(45), 34-35.
9. SAMUELSON, Paul A., NORDHAUS, Willian D. *Ekonomie*. 18. vydání. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

Elektronická literatura:

10. About Human Development. *Measure of America* [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://www.measureofamerica.org/human-development/>
11. About the Happy Planet Index. *The happy planet index 2.0* [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://www.happyplanetindex.org/learn/>

12. *Alternativy k ukazateli HDP: zhodnocení předpokladů a využití indikátoru trvale udržitelného ekonomického blahobytu (ISEW) pro Českou republiku*. Praha. Dostupné z:
<http://www.czp.cuni.cz/projekty/sdcz/moduly/4F/ISEW.pdf>
13. BŘEČŤAN, Robert. Jak Česko ukazuje záda "prasatům". [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: http://ekonom.ihned.cz/2-52293180-409000_d-3d
14. Beyond GDP: Indicators. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z:
<http://www.beyond-gdp.eu/indicators.html>
15. ČÁSLAVKA, Jiří. Růst může být udržitelný. *Blog.iDNES.cz* [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://caslavka.blog.idnes.cz/c/250262/Rust-muze-byt-udrzitelny.html>
16. EU hledá alternativy k HDP jako měřítku bohatství. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/economy/090908_cs.htm
17. GDP (current US\$). *The World Bank* [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
18. GDP, environmental and social indicators. *Climate Change Media Partnership* [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z:
<http://climatechangemedia.ning.com/profiles/blogs/gdp-environmental-and-social>
19. GDP per capita (current US\$). *The World Bank* [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>
20. Hrubý domácí produkt (HDP) - Metodika. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29
21. Human Development Index: Human Development Reports (HDR). [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z:
<http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>

22. *Human Development Report 2011: Sustainability and Equity: A Better Future for All - Technical notes*. 2011. Dostupné z:
http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_TechNotes.pdf
23. Index lepšího života: Stálá mise České republiky při OECD v Paříži. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zpravy_udalosti_aktuality/index_lepsiho_zivota.html
24. *Indikátory blahobytu: všechno, co jste kdy chtěli vědět o štěstí (ale báli jste se zeptat)*. Praha, 2010. APEL. ISBN 978-80-87417-02-7. Dostupné z:
<http://www.zelenykruh.cz/dokumenty/indikatory-blahobytu-2010.pdf>
25. MACHÁČEK, Jan. Jaké jsou alternativy k HDP?: Debata ekonomů: Jak měřit bohatství?. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z:
<http://dialog.ihned.cz/machacek/c1-52000140-jake-jsou-alternativy-k-hdp>
26. MACHÁČEK, Jan. OECD a váš index lepšího života. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: <http://machacek.blog.ihned.cz/c1-51991280-oecd-avas-index-lepsiho-zivota>
27. OECD: Your Better Life Index. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z:
<http://oecdbetterlifeindex.org/>
28. OSN Praha: Pokrok dosažený od Summitu Země v Rio de Janeiru. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2002 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1067>
29. OSN Praha: Rozvojové cíle. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z:
<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>
30. ROSBACH, Anna. ZPRÁVA o překročení HDP: měření pokroku v měnicím se světě. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z:
http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT/REPORT/A7-2011-0175_0_DOC_XML/V0//CS
31. STEFANER, Moritz . OECD: Better life index. [online]. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: <http://moritz.stefaner.eu/projects/oecd-better-life-index/>
32. Šedá ekonomika tvoří 15 pct HDP, ubírá státu daně, říká Drábek. *Finanční noviny* [online]. 15.2.2012 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z:

http://www.financninoviny.cz/zpravy/seda-ekonomika-tvori-15-pct-hdp-ubira-statu-dane-rika-drabek/755541&id_seznam=

33. The Happy Planet Index. *Nef: economics as if people and the planet mattered* [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z:
<http://www.neweconomics.org/projects/happy-planet-index>
34. *The happy life index 2.0: Why good lives don't have to cost the Earth* [online]. 2009[cit. 2012-02-28]. ISBN 978 1 904882 55 8. Dostupné z:
<http://www.happyplanetindex.org/public-data/files/happy-planet-index-2-0.pdf>

9 Seznam obrázků

<i>Obrázek 1: Rozdělení HDI ve světě.....</i>	<i>17</i>
<i>Obrázek 2: Vývoj HDI pro ČR s porovnáním se světem.....</i>	<i>18</i>
<i>Obrázek 3: Pět států s největším HDI.....</i>	<i>18</i>
<i>Obrázek 4: Umístění České republiky na 27. místě.....</i>	<i>19</i>
<i>Obrázek 5: Květina a rozložení dimenzí pro ČR.....</i>	<i>23</i>
<i>Obrázek 6: TOP 20 států podle příjmů, zdraví a životního prostředí.....</i>	<i>25</i>
<i>Obrázek 7: Očekávaná délka života ve světě.....</i>	<i>28</i>
<i>Obrázek 8: Životní spokojenost ve světě.....</i>	<i>29</i>
<i>Obrázek 9: Světová ekologická stopa.....</i>	<i>30</i>
<i>Obrázek 10: Rozdělení HPI podle subregionů.....</i>	<i>31</i>

10 Přílohy

Příloha č. 1 – HDI: Mahbub ul Haq

Příloha č. 2 – HDI: Prof. Amartya Sen

Příloha č. 3 – HDP: Výše HDP jednotlivých zemí

Příloha č. 1:

Zdroj: www.hdr.undp.org

Příloha č. 2:

Zdroj: www.hdr.undp.org

Príloha č. 3: (Zdroj: <http://www.worldbank.org/>)

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Afghanistan	9,707,373,721	307	11,940,296,131	367	14,213,670,485	425	17,243,112,604	501
Albania	10,704,660,840	3,377	12,968,653,525	4,076	12,044,881,925	3,773	11,786,099,138	3,678
Algeria	135,803,556,325	4,005	170,989,269,622	4,967	140,576,526,510	4,022	159,425,577,394	4,495
American Samoa								
Andorra	3,245,411,584	39,875	3,712,034,267	44,952				
Angola	60,451,594,399	3,449	84,178,512,502	4,667	75,492,890,278	4,069	84,390,572,977	4,423
Antigua and Barbuda	1,317,888,613	15,336	1,378,060,572	15,861	1,253,197,123	14,273	1,211,324,626	13,655
Argentina	260,768,703,249	6,624	326,676,673,165	8,226	307,081,774,895	7,665	368,736,062,144	9,124
Armenia	9,206,277,479	2,995	11,662,017,845	3,787	8,648,015,305	2,803	9,371,187,176	3,031
Aruba								
Australia	856,816,361,781	40,66	1,039,415,095,377	48,348	924,843,128,521	42,131		
Austria	375,041,784,030	45,181	414,173,646,318	49,679	381,775,164,862	45,638	379,069,258,278	45,209
Azerbaijan	33,049,380,918	3,851	48,852,482,960	5,575	44,291,490,421	4,95	51,774,221,669	5,722
Bahamas, The	7,233,960,000	21,997	7,297,903,886	21,872	7,077,192,101	20,916	7,538,000,000	21,985
Bahrain	18,473,097,689	19,955	21,902,892,584	20,813	20,594,899,946	17,609		
Bangladesh	68,415,421,373	475	79,554,350,678	547	89,359,767,442	608	100,357,022,444	675
Barbados	3,409,200,000	12,551	3,670,215,313	13,485	3,595,210,913	13,181	4,109,500,000	15,035
Belarus	45,275,711,996	4,667	60,763,483,146	6,328	49,271,267,252	5,183	54,713,128,376	5,765
Belgium	459,338,824,425	43,229	507,020,324,459	47,341	472,877,558,023	43,799	469,374,172,185	43,144
Belize	1,276,751,656	4,099	1,358,700,000	4,218	1,349,000,000	4,049	1,401,000,000	4,064
Benin	5,546,177,809	684	6,682,744,914	800	6,638,062,120	772	6,633,055,846	750
Bermuda	5,860,745,000	91,574	6,067,898,000	94,516	5,715,300,000	88,747		

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Bhutan	1,196,045,949	1,737	1,257,478,741	1,793	1,264,687,048	1,772	1,516,078,205	2,088
Bolivia	13,120,517,443	1,386	16,675,015,771	1,734	17,339,992,191	1,774	19,649,724,656	1,979
Bosnia and Herzegovina	15,240,296,711	4,033	18,512,268,574	4,905	17,049,506,357	4,525	16,577,887,610	4,409
Botswana	12,376,435,510	6,421	13,473,345,713	6,892	11,473,685,551	5,79	14,857,275,330	7,403
Brazil	1,365,982,651,542	7,197	1,652,632,229,228	8,628	1,594,489,675,024	8,251	2,087,889,553,822	10,71
Brunei Darussalam	12,247,627,895	32,443	14,393,099,069	37,414	10,732,435,034	27,39		
Bulgaria	42,113,655,820	5,498	51,824,867,627	6,798	48,568,714,012	6,403	47,714,490,183	6,325
Burkina Faso	6,766,986,321	449	8,045,823,005	519	8,140,859,746	509	8,820,312,674	536
Burundi	979,785,002	127	1,168,900,171	147	1,330,790,160	163	1,610,544,922	192
Cambodia	8,639,164,917	632	10,351,829,066	749	10,401,935,532	744	11,242,266,334	795
Cameroon	20,685,921,877	1,127	23,735,512,829	1,265	22,185,977,547	1,157	22,393,529,278	1,143
Canada	1,424,065,729,448	43,185	1,502,678,437,547	45,11	1,337,577,639,752	39,644	1,577,040,082,218	46,236
Cape Verde	1,331,215,014	2,756	1,550,552,392	3,181	1,586,929,006	3,228	1,648,089,240	3,323
Cayman Islands								
Central African Republic	1,696,340,453	408	1,982,983,855	468	1,980,151,889	459	2,013,014,939	457
Chad	7,016,297,534	676	8,357,142,857	784	6,838,983,051	625	7,587,673,161	676
Chile	164,315,221,642	9,879	170,741,003,929	10,166	160,859,264,563	9,487	212,740,792,703	12,431
China	3,494,055,944,791	2,651	4,521,827,288,304	3,414	4,991,256,406,735	3,749	5,926,612,009,750	4,428
Colombia	207,410,686,362	4,676	244,645,672,495	5,436	235,836,552,597	5,166	288,188,988,824	6,225
Comoros	464,949,228	685	530,138,455	761	535,336,308	748	541,097,513	736

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Congo, Dem. Rep.	9,977,079,383	164	11,668,379,642	187	11,204,139,345	175	13,145,120,705	199
Congo, Rep.	8,343,503,640	2,236	11,789,245,043	3,073	9,579,804,345	2,431	11,897,620,542	2,943
Costa Rica	26,321,999,643	5,912	29,831,164,903	6,597	29,255,751,296	6,373	35,831,464,226	7,691
Cote d'Ivoire	19,795,696,265	1,062	23,414,005,259	1,233	23,041,807,677	1,191	22,780,280,530	1,154
Croatia	59,335,976,948	13,376	69,911,233,238	15,767	63,435,948,447	14,323	60,851,860,677	13,754
Cuba	58,603,800,000	5,201	62,704,800,000	5,565				
Curacao								
Cyprus	21,841,815,681	27,86	25,321,517,504	31,928	23,542,650,736	29,428	23,132,450,331	28,779
Czech Republic	174,214,943,907	16,858	216,084,465,792	20,729	190,204,322,510	18,137	192,032,097,602	18,245
Denmark	311,417,601,999	57,021	341,466,969,261	62,157	308,925,230,420	55,933	309,865,711,250	55,891
Djibouti	847,918,929	1,01	982,534,422	1,148	1,049,054,417	1,203		
Dominica	424,135,813	6,198	463,999,004	6,808	465,997,335	6,861	466,389,674	6,883
Dominican Republic	41,314,666,869	4,334	45,805,370,532	4,739	46,788,255,295	4,776	51,766,377,246	5,215
Ecuador	45,503,563,000	3,286	54,208,524,000	3,856	52,021,861,000	3,648	57,978,116,000	4,008
Egypt, Arab Rep.	130,477,817,194	1,696	162,818,181,818	2,079	188,984,088,127	2,371	218,894,280,920	2,698
El Salvador	20,104,900,000	3,295	21,431,000,000	3,496	20,661,000,000	3,354	21,214,700,000	3,426
Equatorial Guinea	12,574,935,590	19,528	18,423,399,315	27,816	12,222,203,056	17,944	14,006,505,450	19,998
Eritrea	1,317,983,740	275	1,380,162,602	279	1,856,715,447	364	2,117,008,130	403
Estonia	21,659,086,934	16,143	23,566,018,328	17,578	19,265,790,175	14,375	19,216,566,444	14,345
Ethiopia	19,552,720,846	252	26,642,461,516	335	31,962,250,072	394	29,717,009,196	358

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Faeroe Islands	2,278,229,880	46,904	2,412,859,693	49,65	2,198,138,372	45,206		
Fiji	3,379,863,774	4,046	3,589,854,454	4,255	2,878,524,079	3,377	3,189,296,039	3,706
Finland	246,127,357,186	46,538	271,946,387,373	51,181	240,701,097,323	45,085	238,745,695,364	44,512
France	2,582,389,733,356	40,46	2,831,794,060,131	44,117	2,624,504,232,173	40,663	2,560,002,000,000	39,46
French Polynesia								
Gabon	11,570,855,623	8,128	14,532,816,810	10,02	10,950,127,946	7,411	13,011,421,194	8,643
Gambia, The	650,934,673	409	821,917,808	502	733,483,568	436	806,523,948	467
Georgia	10,172,869,674	2,318	12,795,044,475	2,919	10,766,836,277	2,441	11,667,377,224	2,62
Germany	3,323,807,412,152	40,403	3,623,686,234,299	44,132	3,298,635,952,562	40,275	3,280,529,801,325	40,152
Ghana	24,632,480,407	1,085	28,526,922,399	1,226	26,169,336,384	1,098	31,305,891,329	1,283
Greece	304,899,439,480	27,241	341,187,719,027	30,363	321,795,189,414	28,521	301,083,245,491	26,6
Greenland	2,121,759,848	37,517	1,739,579,594	30,883	1,267,711,816	22,508		
Grenada	759,162,308	7,344	830,006,320	8,002	761,095,935	7,311	773,270,880	7,401
Guam								
Guatemala	34,113,106,486	2,554	39,136,286,496	2,859	37,683,028,735	2,685	41,186,395,243	2,862
Guinea	4,209,331,037	449	3,778,260,000	395	4,164,652,642	427	4,510,589,866	452
Guinea-Bissau	690,721,456	485	846,854,479	583	834,691,372	562	878,517,652	580
Guyana	1,740,340,011	2,32	1,922,597,807	2,558	2,025,560,186	2,69	2,225,615,171	2,95
Haiti	5,971,284,338	621	6,407,707,284	658	6,478,628,513	657	6,709,734,807	671
Honduras	12,361,257,345	1,727	13,881,729,288	1,901	14,175,394,173	1,903	15,400,319,554	2,026

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Hong Kong SAR, China	207,087,259,793	29,9	215,365,875,584	30,865	209,283,263,242	29,882	224,457,859,239	31,758
Hungary	136,102,020,867	13,535	154,233,541,852	15,365	126,631,684,033	12,635	128,631,634,125	12,852
Iceland	20,428,232,684	65,566	16,850,723,970	53,088	12,113,363,729	38,033	12,574,305,880	39,617
India	1,242,426,253,335	1,105	1,215,992,812,024	1,067	1,377,264,718,251	1,192	1,727,111,096,363	1,475
Indonesia	432,216,737,775	1,859	510,244,548,960	2,172	539,355,489,060	2,272	706,558,240,892	2,946
Iran, Islamic Rep.	286,057,933,326	4,004	338,187,289,005	4,678	331,014,973,186	4,526		
Iraq	56,989,916,308	1,946	86,530,068,729	2,867	65,192,699,145	2,097	82,150,312,821	2,565
Ireland	259,189,257,040	59,489	263,652,847,979	59,573	221,778,531,552	49,738	211,389,968,514	47,17
Isle of Man	4,075,664,785	50,191						
Israel	166,989,605,901	23,257	202,101,449,275	27,652	195,391,755,461	26,102	217,332,709,281	28,504
Italy	2,116,201,719,011	35,641	2,296,497,394,246	38,382	2,111,157,906,995	35,073	2,051,412,153,370	33,917
Jamaica	12,893,737,821	4,819	14,245,057,441	5,301	12,574,890,116	4,665	14,252,029,782	5,274
Japan	4,377,943,849,041	34,264	4,879,861,453,768	38,212	5,032,982,758,381	39,456	5,458,836,663,871	42,831
Jordan	17,765,381,660	3,138	22,696,902,204	3,922	25,092,339,119	4,242	27,573,536,000	4,56
Kazakhstan	104,853,480,212	6,772	133,441,571,814	8,514	115,306,081,356	7,241	149,058,911,551	9,136
Kenya	27,173,670,134	725	30,031,427,403	781	29,375,775,194	744	31,408,632,915	775
Kiribati	127,854,317	1,345	132,506,609	1,373	128,004,028	1,306	151,175,994	1,519
Korea, Dem. Rep.								
Korea, Rep.	1,049,235,951,187	21,653	931,402,204,982	19,162	834,060,441,841	17,11	1,014,483,158,314	20,757
Kosovo	4,677,361,256	2,62	5,641,557,748	3,143	5,434,843,012	3,011	5,552,317,881	3,059

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Kuwait	114,721,830,986	46,867	148,782,683,751	58,384	109,462,798,286	41,365		
Kyrgyz Republic	3,802,566,171	726	5,139,957,785	974	4,690,029,461	881	4,616,164,825	860
Lao PDR	4,259,649,074	718	5,477,767,809	910	5,907,115,553	966	7,296,361,374	1,177
Latvia	28,765,687,042	12,638	33,669,367,720	14,858	25,875,781,250	11,476	24,009,680,460	10,705
Lebanon	25,056,716,418	6,06	30,079,601,990	7,219	34,924,709,784	8,321	39,006,223,284	9,227
Lesotho	1,581,173,532	751	1,600,614,923	752	1,720,263,875	800	2,132,495,561	982
Liberia	734,933,279	211	842,507,278	230	879,464,613	229	986,201,594	247
Libya	71,803,278,689	11,921	93,167,701,863	15,15	62,360,446,571	9,957		
Liechtenstein	4,602,346,923	130,504	4,929,414,915	138,775	4,826,167,676	134,915		
Lithuania	39,103,973,051	11,584	47,252,926,429	14,071	36,846,183,172	11,034	36,306,384,146	10,933
Luxembourg	51,312,004,029	106,902	57,767,605,376	118,219	51,945,493,670	104,354	53,333,642,384	105,438
Macao SAR, China	18,021,802,972	35,637	20,699,244,365	39,924	21,303,686,743	40,105	27,960,168,078	51,43
Macedonia, FYR	8,159,825,620	3,984	9,834,038,367	4,791	9,313,573,965	4,528	9,189,454,663	4,46
Madagascar	7,342,683,288	387	9,394,736,596	481	8,487,968,572	422	8,720,543,554	421
Malawi	3,458,333,169	254	4,074,143,554	291	4,727,486,011	327	5,106,263,007	343
Malaysia	186,777,261,971	6,905	222,744,224,712	8,099	192,911,631,102	6,902	237,796,914,597	8,373
Maldives	1,510,601,563	4,977	1,789,750,000	5,818	1,741,804,688	5,587	1,908,460,938	6,042
Mali	7,146,284,975	510	8,738,080,883	604	8,964,687,644	601	9,251,388,617	602
Malta	7,534,357,905	18,419	8,670,307,985	21,047	8,153,162,657	19,727	8,255,629,139	19,991
Marshall Islands	149,739,017	2,853	152,565,763	2,885	151,560,778	2,838	162,935,850	3,015

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Mauritania	2,837,528,881	883	3,588,611,732	1,089	3,027,018,189	896	3,636,296,936	1,051
Mauritius	7,791,974,522	6,181	9,641,036,888	7,598	8,865,125,545	6,951	9,728,729,229	7,593
Mayotte								
Mexico	1,035,929,522,496	9,485	1,094,480,339,422	9,893	879,703,353,505	7,852	1,034,804,491,265	9,123
Micronesia, Fed. Sts.	257,451,534	2,339	263,442,301	2,387	279,788,041	2,528	297,451,433	2,678
Moldova	4,402,495,921	1,231	6,054,806,101	1,696	5,439,439,764	1,526	5,808,796,184	1,631
Monaco	5,974,371,696	169,27	6,581,080,163	186,243	6,108,770,906	172,676		
Mongolia	4,234,894,168	1,614	5,623,236,708	2,108	4,583,834,427	1,69	6,200,357,070	2,25
Montenegro	3,668,857,104	5,842	4,519,731,947	7,183	4,141,382,328	6,569	4,111,066,225	6,51
Morocco	75,226,318,359	2,389	88,882,967,742	2,793	90,908,402,631	2,828	90,804,562,196	2,796
Mozambique	8,030,015,310	368	9,891,264,915	443	9,787,997,622	428	9,586,185,528	410
Myanmar								
Namibia	8,805,815,603	4,079	8,967,523,025	4,075	9,182,440,406	4,096	12,170,331,922	5,33
Nepal	10,277,619,342	362	12,572,606,353	435	12,897,180,525	438		
Netherlands	782,566,743,038	47,771	870,811,147,325	52,951	793,429,956,254	47,998	779,356,291,391	46,915
New Caledonia								
New Zealand	138,317,139,637	32,712	117,816,546,667	27,599	126,679,321,012	29,352		
Nicaragua	5,662,053,826	1,018	6,372,245,366	1,131	6,213,677,483	1,088	6,551,182,459	1,132
Niger	4,290,510,300	308	5,369,911,346	372	5,259,368,130	351	5,548,814,098	358
Nigeria	165,920,866,365	1,129	207,117,912,034	1,375	168,567,245,571	1,091	193,668,738,107	1,222

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Northern Mariana Islands								
Norway	387,535,804,643	82,294	445,192,730,496	93,367	370,671,068,471	76,764	412,989,604,299	84,538
Oman	41,901,170,689	16,36	60,566,970,579	22,968	46,866,060,196	17,28		
Pakistan	143,171,182,643	871	163,891,692,022	979	161,819,031,346	949	176,869,569,654	1,019
Palau	164,289,000	8,166	166,394,364	8,226	164,691,983	8,095	171,345,539	8,37
Panama	19,794,000,000	5,907	23,184,000,000	6,806	24,711,000,000	7,138	26,688,773,970	7,589
Papua New Guinea	6,329,292,929	990	8,010,370,370	1,223	7,914,594,203	1,181	9,480,047,959	1,382
Paraguay	12,222,355,341	1,997	16,873,155,276	2,708	14,239,629,907	2,245	18,333,172,802	2,84
Peru	107,233,299,365	3,807	126,822,739,600	4,456	126,923,120,549	4,412	157,053,003,534	5,401
Philippines	149,359,920,006	1,685	173,602,533,346	1,925	168,333,540,385	1,836	199,589,447,424	2,14
Poland	425,321,502,151	11,157	529,400,630,915	13,886	430,552,225,890	11,285	469,440,132,670	12,293
Portugal	231,741,573,803	21,845	251,925,293,881	23,716	234,199,123,976	22,027	228,872,317,881	21,505
Puerto Rico								
Qatar	80,750,821,849	68,538	110,712,359,447	79,303	98,313,183,980	61,532		
Romania	169,282,491,900	7,856	200,071,062,765	9,3	161,110,320,401	7,5	161,623,662,681	7,538
Russian Federation	1,299,705,764,824	9,146	1,660,846,387,626	11,7	1,221,991,353,712	8,615	1,479,819,314,058	10,44
Rwanda	3,741,050,578	385	4,712,306,077	471	5,261,963,315	510	5,627,667,377	530
Samoa	530,170,250	2,925	568,303,118	3,126	525,385,200	2,88	573,509,396	3,133
San Marino	1,687,653,983	54,428	1,899,809,580	60,895				
Sao Tome and Principe	143,497,349	912	170,904,225	1,069	189,961,808	1,169	196,806,610	1,19

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Saudi Arabia	384,891,141,942	15,091	476,304,800,000	18,203	372,663,466,667	13,901	434,666,133,333	15,836
Senegal	11,334,237,877	988	13,210,074,065	1,121	12,790,851,244	1,056	12,954,023,882	1,042
Serbia	38,952,093,544	5,277	47,760,580,366	6,498	40,147,697,712	5,484	38,423,239,717	5,269
Seychelles	1,018,952,363	11,983	920,991,414	10,591	788,102,778	9,028	936,609,214	10,825
Sierra Leone	1,663,712,059	304	1,954,828,246	348	1,856,392,962	323	1,905,015,045	325
Singapore	168,196,798,691	36,655	177,792,063,167	36,738	188,479,481,667	37,79	208,765,019,308	41,122
Sint Maarten (Dutch part)								
Slovak Republic	84,108,560,088	15,583	98,040,577,120	18,133	87,379,131,564	16,126	87,268,098,543	16,061
Slovenia	47,306,799,054	23,441	54,606,018,255	27,015	49,056,152,691	24,051	46,908,328,072	22,851
Solomon Islands	586,218,381	1,181	645,796,657	1,266	601,299,090	1,147	678,625,482	1,261
Somalia								
South Africa	286,169,133,892	5,93	275,278,721,836	5,642	282,754,441,020	5,733	363,703,902,727	7,275
South Sudan								
Spain	1,441,941,152,801	32,13	1,593,912,183,689	34,988	1,464,088,697,119	31,891	1,407,405,298,013	30,542
Sri Lanka	32,351,184,234	1,596	40,715,249,700	1,989	42,067,965,895	2,035	49,551,751,283	2,375
St. Kitts and Nevis	647,488,504	12,833	702,098,981	13,739	672,937,037	13,003	651,701,400	12,437
St. Lucia	1,062,663,941	6,313	1,128,186,842	6,628	1,105,422,525	6,423	1,197,809,020	6,884
St. Martin (French part)								
St. Vincent and the Grenadines	684,691,915	6,278	702,478,015	6,434	699,127,948	6,398	704,776,456	6,446
Sudan	46,533,234,127	1,153	58,032,057,416	1,401	54,633,362,294	1,286	62,045,783,133	1,425

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
Suriname	2,419,672,131	4,743	3,065,573,770	5,952	3,251,366,120	6,254		
Swaziland	2,949,751,597	2,603	2,836,875,999	2,466	2,936,025,585	2,513	3,645,267,040	3,073
Sweden	462,512,853,670	50,558	486,158,607,820	52,731	404,222,074,729	43,472	458,973,278,964	48,936
Switzerland	434,116,631,637	57,49	503,215,464,683	65,8	492,261,743,767	63,568	527,919,933,356	67,464
Syrian Arab Republic	40,405,006,007	2,099	52,581,913,978	2,678	53,934,534,351	2,692	59,147,033,452	2,893
Tajikistan	3,719,497,371	563	5,161,336,170	771	4,978,154,344	734	5,640,410,959	820
Tanzania	16,825,553,272	420	20,715,098,399	502	21,368,198,378	503	23,056,525,009	527
Thailand	246,977,009,039	3,643	272,577,816,171	3,993	263,505,029,604	3,835	318,522,264,429	4,608
Timor-Leste	397,567,776	375	497,918,858	461	598,000,000	544	701,000,000	623
Togo	2,523,461,504	446	3,163,383,040	548	3,156,613,950	535	3,153,400,897	523
Tonga	305,069,408	2,983	348,011,966	3,382	311,654,492	3,011	348,330,402	3,347
Trinidad and Tobago	21,738,492,063	16,398	27,132,936,508	20,385	19,708,709,805	14,748	20,603,922,191	15,359
Tunisia	38,933,879,781	3,808	44,879,798,718	4,345	43,522,032,141	4,169	44,290,845,563	4,199
Turkey	647,155,131,629	9,246	730,337,495,198	10,298	614,553,921,823	8,554	734,364,471,760	10,094
Turkmenistan	12,664,165,103	2,606	19,271,523,179	3,918	18,650,526,316	3,745	20,000,701,754	3,967
Turks and Caicos Islands								
Tuvalu	28,157,346	2,884	29,628,076	3,028	26,118,645	2,664	31,350,804	3,19
Uganda	11,916,019,463	393	14,440,830,267	461	15,803,499,657	488	17,010,765,767	509
Ukraine	142,719,009,901	3,069	179,992,405,832	3,891	117,227,769,792	2,545	137,929,309,476	3,007
United Arab Emirates	258,150,041,411	47,757	314,844,665,222	50,727	270,334,929,438	38,96	297,648,476,848	39,625

Country name	GDP 2007	GDP per capita 2007	GDP 2008	GDP per capita 2008	GDP 2009	GDP per capita 2009	GDP 2010	GDP per capita 2010
United Kingdom	2,810,971,803,142	46,092	2,657,482,269,112	43,286	2,173,154,245,318	35,163	2,248,831,038,714	36,144
United States	13,995,000,000,000	46,406	14,296,900,000,000	46,971	14,048,056,670,216	45,758	14,586,736,313,339	47,199
Uruguay	23,876,761,050	7,183	31,176,899,891	9,351	31,322,414,682	9,364	40,264,991,931	11,996
Uzbekistan	22,311,393,928	830	27,917,519,211	1,022	32,816,828,373	1,182	38,981,605,338	1,384
Vanuatu	527,743,611	2,373	593,437,284	2,602	590,448,829	2,526	698,753,388	2,916
Venezuela, RB	226,537,506,288	8,243	311,130,615,277	11,138	326,132,984,630	11,49	391,847,491,772	13,59
Vietnam	71,015,592,863	843	91,094,051,435	1,07	97,180,304,813	1,13	106,426,845,157	1,224
Virgin Islands (U.S.)								
West Bank and Gaza								
Yemen, Rep.	21,656,550,140	987	26,917,363,956	1,19	26,365,156,990	1,13		
Zambia	11,541,428,666	957	14,640,794,798	1,183	12,805,027,606	1,006	16,192,857,209	1,253
Zimbabwe	5,018,218,226	402	4,416,000,000	355	5,836,000,000	468	7,474,000,000	595